ข้อมูลสำคัญจังหวัดแม่ฮ่องสอน

๑. สัญลักษณ์ประจำจังหวัด

เครื่องหมายราชการจังหวัดแม่ฮ่องสอน

เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๓ รัฐบาลได้กำหนดให้แต่ละจังหวัด มีตราประจำจังหวัดหรือเครื่องหมายราชการของจังหวัด ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายราชการ พ.ศ. ๒๔๘๒ โดยมอบหมายให้กรมศิลปากรเป็นผู้ออกแบบตราประจำจังหวัด ตามแนวคิดที่แต่ละจังหวัดกำหนดไว้ สำหรับจังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นรูปช้างเล่นน้ำ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๔๗ ได้มีประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดภาพเครื่องหมายราชการตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายราชการ พุทธศักราช ๒๔๘๒ (ฉบับที่ ๒๑๔) สำหรับจังหวัดแม่ฮ่องสอน คงใช้รูปช้างในท้องน้ำเช่นเดิม

รูป ๑ เครื่องหมายราชการจังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่ใช้แต่เดิม

รูป ๒ เครื่องหมายราชการจังหวัดแม่ฮ่องสอน ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี ฯ

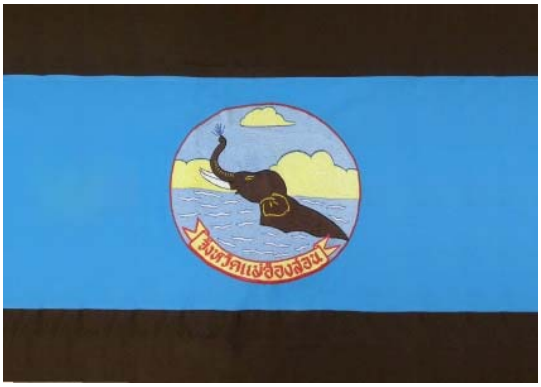
รูปช้างในท้องน้ำ

หมายถึง การฝึกช้างป่าให้รู้จักการบังคับบัญชาในการรบและงานด้านต่าง ๆ สาเหตุที่ใช้รูปช้างในท้องน้ำเป็นตราประจำจังหวัด เพราะเป็นที่มาของการตั้งเมืองแม่ฮ่องสอน โดยเริ่มจากการที่ เจ้าแก้วเมืองมา ออกจับช้างให้เจ้าเมืองเชียงใหม่ (พ.ศ. ๒๓๖๘ - ๒๓๘๙) และได้รวบรวมชาวไทยใหญ่ให้มาตั้งบ้างเมืองเป็นหลักแหล่งขึ้น ๒ แห่ง มีหัวหน้าผู้ปกครอง คือ ที่บ้านปางหมู และบ้านแม่ฮ่องสอน สาเหตุที่เรียกว่าแม่ฮ่องสอน ก็เพราะว่าได้มาตั้งคอกฝึกช้าง ณ บริเวณลำห้วยแห่งนี้ นั่นเอง

สีประจำจังหวัด

สีฟ้า – สีน้ำตาล

ธงประจำจังหวัด

พื้นธงเป็นสีน้ำตาล–สีฟ้า–สีน้ำตาล แบ่งตามแนวนอนเป็นสามส่วนเท่ากัน กลางแถบสีฟ้าเป็นรูปตราประจังหวัดในวงกลมสีแดง รูปตราประจำจังหวัด ด้านบนเป็นภาพท้องฟ้าสีฟ้า มีเมฆสีเหลือง ต่ำลงมาเป็นท้องน้ำสีฟ้า มีริ้วคลื่นน้ำสีขาว ในน้ำมีช้างพลายสีน้ำตาล ๑ เชือก ด้านล่างเป็นแถบสีเหลืองขอบแดง ตรงกลางมีคำว่า “จังหวัดแม่ฮ่องสอน” สีแดง

ต้นไม้ประจำจังหวัด

กระพี้จั่น เป็นต้นไม้พระราชทาน เมื่อวันที่ ๙ พฤษภาคม ๒๕๓๗
ลักษณะ ไม้ต้นผลัดใบ สูง ๘-๒๐ เมตร เปลือกสีเทา ใบประกอบรูปขนนก ออกเวียนสลับ มีใบย่อย ๑๓-๒๑ ใบ แผ่นใบย่อยมีรูปสีแกมขอบขนาน กว้าง ๑-๑.๕ เซนติเมตร ยาว ๓-๔.๕ เซนติเมตร ปลายทู่ โคนมนหรือสอบ เบี้ยว ดอกรูปดอกถั่ว สีขาวปนม่วง ออกตามง่ามใบ ผลเป็นฝักแบน โคนแคบกว่าปลาย กว้าง ๒-๒.๕ เซนติเมตร ยาว ๙-๑๒ เซนติเมตร เปลือกเกลี้ยงหนา คล้ายแผ่นหนัง ขอบเป็นสัน เม็ดสีน้ำตาล ๑-๔ เม็ด

ดอกไม้ประจำจังหวัด

บัวตอง หรือ พอหมื่นนี่ ในภาษากะเหรี่ยง เป็นพืชในตระกูลทานตะวันขนาดเล็ก มีถิ่นกำเนิดอยู่ในแถบทวีปอเมริกากลางและหมู่เกาะอินเดียตะวันตก มีอายุยืนยาวหลายปี สูง ๓ เมตรหรือมากกว่า ออกดอกเป็นช่อเดียว บริเวณปลายกิ่ง ดอกบัวตอง มีสีเหลืองคล้ายดอกทานตะวัน มีสีเหลือง มีสีเหลืองคล้ายดอกทานตะวัน แต่มีขนาดเล็กกว่า ดอกวงนอกเป็นหมัน กลีบเรียวมีประมาณ ๑๒–๑๔ กลีบ ดอกวงในสีเหลืองส้มเป็นดอกสมบูรณ์เพศ ใบของบัวตอง เป็นใบเดี่ยวรูปไข่หรือแกมขอบขนาน มีขนขึ้นเล็กน้อยประปราย บริเวณปลายใบเว้า ลึก ๓–๕ แฉก บัวตองชอบขึ้นในพื้นที่ที่มีอากาศเย็น จะออกดอกสวยงามที่สุดบนยอดดอยที่สูงกว่า ๘๐๐ เมตรขึ้นไป

รูป 1 ทุ่งบัวตอง ดอยแม่อูคอ อ.ขุนยวม

บัวตอง ไม้ใช่พืชท้องถิ่นดั้งเดิมของพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน สันนิษฐานว่า เมื่อประมาณกว่า ๑๐๐ ปีที่แล้ว คณะมิชชันนารีที่เดินทางมาเผยแพร่คริสต์ศาสนาในพื้นที่เป็นผู้นำเมล็ดพันธุ์ดอกบัวตองมาแพร่พันธุ์ ในห้วงเวลาเดียวกันนั้น เมื่อบริษัทบอมเบย์ เบอร์ม่า ได้รับสัมปทานป่าตัดไม้สักออกขาย ภายในเวลา ๑๐ ปี พื้นที่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอนปกคลุมไปด้วยป่าไม้หนาทึบได้กลายเป็นพื้นที่โล่ง ทำให้บัวตองซึ่งเป็นพืชที่ขยายพันธุ์ได้ดีในพื้นที่โล่ง ขยายพันธุ์ครอบคลุมพื้นที่แทน และด้วยความสวยงามของดอกบัวตองสีเหลืองที่เบ่งบานปกคลุมดอยทั้งดอยบนดอยแม่อูคอ อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน ทำให้ดอยแม่อูคอเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สำคัญแห่งหนึ่งของแม่ฮ่องสอน และดอกบัวตองได้รับการกล่าวขานในคำขวัญของจังหวัดแม่ฮ่องสอน

คำขวัญประจำจังหวัดแม่ฮ่องสอน

หมอกสามฤดู กองมูเสียดฟ้า ป่าเขียวขจี ผู้คนดี ประเพณีงาม ลือนามถิ่นบัวตอง

คำขวัญประจำอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน

หนาวสุดหนาว พันเขาเคล้าหมอกทะเล งามล้ำถ้ำปลาน่ามอง ครองสง่าคู่พระบารมี

คำขวัญประจำอำเภอปาย

ลำปายสายธาร นมัสการหลวงพ่ออุ่นเมือง ลือเลื่องกระเทียมพันธุ์ดี
ป่าเขียวขจีรอบทิศ วิถีชีวิตสงบร่มเย็น

คำขวัญประจำอำเภอปางมะผ้า

ถิ่นผีแมน แดนร้อยถ้ำ งามล้ำขุนเขา รวมเผ่าชาวดอย

คำขวัญประจำอำเภอขุนยวม

บัวตองบาน ธารน้ำใส น้ำใจงาม นามขุนยวม

คำขวัญประจำอำเภอแม่ลาน้อย

แม่ลาน้อยเลิศล้ำ ถ้ำแก้วงามวิจิตร ผลผลิตถั่วเหลือง
ลือเลื่องวัดแม่ปาง เมืองสร้างคนดี ประเพณีเขาวงกต

คำขวัญประจำอำเภอแม่สะเรียง

เทียนเหงพรางตา ผ้าทอกะเหรี่ยง เสนาะเสียงสาละวิน
งามถิ่นธรรมชาติ พระธาตุสี่จอม กล้วยไม้หอมเอื้องแซะ

คำขวัญประจำอำเภอสบเมย

สุดแดนสาละวิน แดนดินพริกกะเหรี่ยง ลือเลื่องครูบาผาผ่า
งามตาแม่น้ำเงา ขุนเขาธรรมชาติ ใจสะอาดคนสบเมย

๒. ประวัติศาสตร์จังหวัดแม่ฮ่องสอน

โครงกระดูกมนุษย์โบราณ ขุดค้นพบในถ้ำในเขตพื้นที่ อ.ปางมะผ้า

โลงผีแมน ค้นพบในถ้ำผีแมน อ.ปางมะผ้า

จังหวัดแม่ฮ่องสอนเคยเป็นถิ่นที่อยู่ของมนุษย์มาตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ พบหลักฐาน ในถ้ำแถบอำเภอปางมะผ้า พบเมล็ดพืชที่ใช้เป็นอาหาร เช่น เมล็ดน้ำเต้า แตงกวา ถั่วฝักยาว ข้าวเปลือก โครงกระดูกมนุษย์โบราณในโลงผีแมน ลูกปัด เมล็ดข้าว เศษภาชนะดินเผา ขวานหิน เป็นต้น นักโบราณคดีได้ศึกษาว่าเป็นมนุษย์ยุคหิน (๗,๐๐๐-๔,๕๐๐ ปี)

สมัยก่อนกรุงรัตนโกสินทร์ แม่ฮ่องสอนเป็นเพียงชุมชนบ้านป่า มีชาวไทยใหญ่ตามรอยต่อระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ จนสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ประมาณปี พ.ศ.๒๓๗๔ เจ้าผู้ครองเมืองเชียงใหม่องค์ที่ ๕ นามว่า “พระเจ้ามโหตรประเทศ” ได้ให้ “เจ้าแก้วเมืองมา” เป็นแม่กอง นำไพร่พลช้างต่อและหมอควาญออกสำรวจสถานการณ์ชายแดนด้านตะวันตกและให้จับช้างป่าไปใช้งานที่นครเชียงใหม่ เจ้าแก้วเมืองมา ได้พบหมู่บ้านเล็กๆ แห่งหนึ่ง ทำเลดี มีหมูป่ามากินดินโป่งชุกชุม จึงตั้งชื่อหมู่บ้านและเรียกชื่อ บ้านโป่งหมู ต่อมาเพี้ยนเป็น ปางหมู แล้วเลือกพะกาหม่องเป็นผู้นำ พะกาหม่องได้ร่วมกับเจ้าแก้วเมืองมา คล้องช้างทางทิศใต้ของหมู่บ้านจนได้ช้างป่าเพียงพอ และมาถึงหมู่บ้านอีกแห่ง มีร่องน้ำเหมาะแก่การฝึกช้างป่า จึงหยุดไพร่พลฝึกช้างก่อนกลับเชียงใหม่และตั้งชื่อหมู่บ้านว่า แม่ฮ่องสอน หมายถึงมีร่องน้ำฝึกช้าง

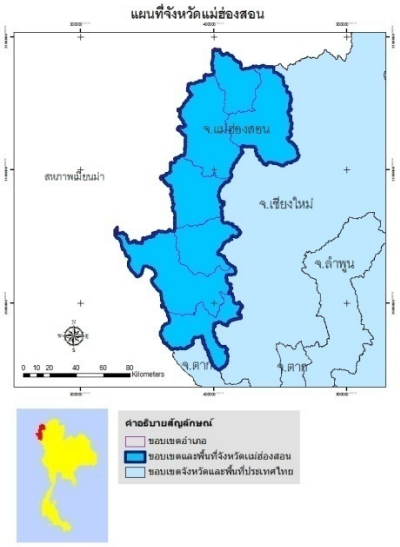
ต่อมา “ชานกะเล” เป็นคนไต เกิดที่เมืองจ๋ามก่า รัฐฉานในสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ได้อพยพมาอยู่ที่บ้านปางหมู กับพะกะหม่อง เป็นบุคคลที่ขยัน กล้าหาญ เฉลียวฉลาด มีความซื่อสัตย์ อดทน พระเจ้าอินทวิชยานนท์เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ ได้เห็นความสามารถจึงตั้งให้เป็นเจ้าเมืองแม่ฮ่องสอนคนแรกและให้บรรดาศักดิ์เป็น “พญาสิงหนาทราชา” ในปี พ.ศ.๒๔๑๗ และเมืองแม่ฮ่องสอน มีเจ้าผู้ครองนคร จำนวน ๔ คน ต่อมาจึงเปลี่ยนเป็นจังหวัดแม่ฮ่องสอน ขึ้นกับมณฑลพายัพ โดยมีพระศรสุรราช (เปลื้อง) เป็นผู้ว่าราชการจังหวัดแม่ฮ่องสอนคนแรก

พ.ศ. ๒๔๗๕ ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นพระประมุข ได้ยกเลิกการปกครองจากมณฑลเป็นจังหวัด บริหารราชการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมาจนทุกวันนี้

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน, ๓๐ กันยายน ๒๕๕๕

๓. ข้อมูลทั่วไปจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ที่ตั้ง พื้นที่ และอาณาเขต

จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นจังหวัดชายแดน อยู่ทางภาคเหนือตอนบน ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ ๙๒๔ กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ ๑๒,๖๘๑.๒๖ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๗,๙๒๕,๗๘๗ ไร่ เป็นจังหวัดที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับ ๓ ของภาคเหนือ และเป็นอันดับ ๘ ของประเทศ พื้นที่มีรูปร่างเรียวยาวจากทิศเหนือจรดทิศใต้ มีความยาวประมาณ ๒๕๐ กิโลเมตรและความกว้างประมาณ ๙๕ กิโลเมตร พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นเนื้อที่ป่าไม้ ประมาณ ๑๑,๒๖๗.๗ ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ ๘๗.๗๕ ของพื้นที่จังหวัด เนื้อที่ถือครองทางการเกษตร ร้อยละ ๓.๒๑ และเนื้อที่นอกการเกษตร ร้อยละ ๙.๐๔

อาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง และประเทศเพื่อนบ้าน เป็นดังนี้

ทิศเหนือและทิศตะวันตก ติดต่อกับรัฐฉาน (Shan) รัฐคะยา (Kayah) และรัฐกะเหรี่ยง (Kayin) ประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ โดยมีเทือกเขาถนนธงชัยตะวันตก แม่น้ำสาละวิน และแม่น้ำเมย เป็นแนวพรมแดนกั้นระหว่างประเทศ

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก โดยมีแม่น้ำยวม และแม่น้ำเงา เป็นแนวเขตจังหวัด

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อำเภอเวียงแหง อำเภอเชียงดาว อำเภอแม่แตง อำเภอสะเมิง อำเภอกัลป์ยาณิวัฒนา อำเภอแม่แจ่ม อำเภอฮอด และอำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีเทือกเขาถนนธงชัยกลาง และเทือกเขาถนนธงชัยตะวันออกเป็นแนวเขตระหว่างจังหวัด

ทุกอำเภอในจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีเขตแดนติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ รวมระยะทางประมาณ ๔๘๓ กิโลเมตร โดยเป็นพื้นดินประมาณ ๓๒๖ กิโลเมตร เป็นแม่น้ำประมาณ ๑๕๗ กิโลเมตร แบ่งเป็นแม่น้ำสาละวิน ๑๒๗ กิโลเมตร และแม่น้ำเมย ๓๐ กิโลเมตร

ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศเป็นทิวเขาสูงสลับซับซ้อนและเป็นพื้นที่ป่าไม้ตามธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ มีทิวเขาเรียงตามแนวทิศเหนือ-ใต้ ขนานกัน ทิวเขาที่สำคัญ คือ **ทิวเขาแดนลาว** อยู่ทางตอนเหนือสุดของจังหวัด เป็นแนวแบ่งเขตแดนประเทศไทยกับประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์และ **ทิวเขาถนนธงชัย** ประกอบด้วยทิวเขาเรียงขนานกัน ๓ แนว คือ ทิวเขาถนนธงชัยตะวันตก เป็นแนวเขตแดนประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ทิวเขาถนนธงชัยกลาง อยู่ระหว่างแม่น้ำยวมและแม่น้ำแม่แจ่ม และทิวเขาถนนธงชัยตะวันออก เป็นแนวแบ่งเขตระหว่างจังหวัดแม่ฮ่องสอนกับจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งยังเป็นที่ตั้งของยอดเขาที่สูงที่สุด คือ ยอดเขาแม่ยะ อยู่ในเขตพื้นที่อำเภอปาย มีความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ ๒,๐๐๕ เมตร

แหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญ คือ แม่น้ำปาย ซึ่งมีต้นกำเนิดจากทิวเขาถนนธงชัย ไหลผ่านจังหวัดแม่ฮ่องสอนไปบรรจบกับแม่น้ำสาละวิน มีความยาว ๑๓๕ กิโลเมตร แม่น้ำยวม ซึ่งมีต้นกำเนินจากภูเขาด้านตะวันออกของอำเภอขุนยวม ไหลผ่านอำเภอแม่ลาน้อยและอำเภอแม่สะเรียง ไปบรรจบกับแม่น้ำเมย มีความยาว ๑๖๐ กิโลเมตร และแม่น้ำละมาด ซึ่งมีต้นกำเนิดจากดอยแม่ละมาด ไหลผ่านอำเภอเมืองลงสู่แม่น้ำปาย

ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีภูมิอากาศแบบร้อนชื้น แบ่งเป็น ๓ ฤดู อย่างชัดเจน คือ มีอากาศร้อนจัด ในฤดูร้อน มีฝนตกชุกในฤดูฝน และอากาศหนาวจัดในฤดูหนาว ดังนี้

ฤดูร้อน ช่วงกลางเดือนกุมภาพันธ์-กลางเดือนพฤษภาคม อากาศร้อนอบอ้าว

ฤดูฝน ช่วงกลางเดือนพฤษภาคม-เดือนตุลาคม ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ทำให้อากาศชุ่มชื้น ฝนตกชุก

ฤดูหนาว ช่วงเดือนตุลาคม-กลางเดือนกุมภาพันธ์ ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ และความกดอากาศสูงจากประเทศจีน ทำให้อากาศหนาวถึงหนาวจัด

เนื่องจากภูมิประเทศของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ส่วนใหญ่เป็นภูเขา จึงมีสายหมอกครอบคลุมอยู่ตลอดปี ภูมิอากาศโดยทั่วไปจะหนาวจัดในฤดูหนาวและร้อนจัดในฤดูร้อน ในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ มีอุณหภูมิเฉลี่ย ๒๕.๕๔ °C เฉลี่ยต่ำสุด ๒๑.๐๖ °C และเฉลี่ยสูงสุด ๓๒.๒๕ °C ความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ย ๗๗.๐๓ % เฉลี่ยต่ำสุด ๕๓.๒๕ % และเฉลี่ยสูงสุด ๙๒.๐๙ % จำนวนวันที่ฝนตกรวม ๑๔๘ วัน ปริมาณน้ำฝนวัดได้ประมาณ ๑,๖๘๖.๑ มิลลิเมตร

สำนักงานสถิติจังหวัดแม่ฮ่องสอน, ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๕

การปกครองและประชากร

จังหวัดแม่ฮ่องสอนแบ่งการปกครองออกเป็น ๗ อำเภอ ๔๕ ตำบล ๔๑๕ หมู่บ้าน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน ๕๐ แห่ง ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด ๑ แห่ง เทศบาลเมือง ๑ แห่ง เทศบาลตำบล ๖ แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล ๔๒ แห่ง

ที่	จังหวัด / อำเภอ	พื้นที่ (ตร.กม.)	ตำบล	หมู่บ้าน	อบจ.	ทม.	ทต.	อบต.
	จ.แม่ฮ่องสอน	**๑๓,๒๒๑.๙๒**	**๔๔**	**๔๑๕**	**๑**	**๑**	**๖**	**๔๒**
๑	อ.เมืองแม่ฮ่องสอน	๒,๔๗๕.๐๐	๖*	๖๘	๑	๑	-	๖
๒	อ.ขุนยวม	๒,๓๕๖.๐๐	๖	๔๓	-	-	๑	๖
๓	อ.ปางมะผ้า	๑,๐๖๙.๐๒	๔	๓๘	-	-	-	๔
๔	อ.ปาย	๒,๒๔๔.๗๐	๗	๖๒	-	-	๑	๗
๕	อ.แม่ลาน้อย	๑,๔๕๗.๐๐	๘	๖๙	-	-	๑	๘
๖	อ.แม่สะเรียง	๒,๔๔๓.๒๐	๗	๗๗	-	-	๓	๕
๗	อ.สบเมย	๑,๑๗๗.๐๐	๖	๕๘	-	-	-	๖

*** หมายเหตุ** ไม่รวม ต.จองคำ อ.เมืองแม่ฮ่องสอน เนื่องจากอยู่ในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

ที่ทำการปกครองจังหวัดแม่ฮ่องสอน, ๒๖ ก.ย.๒๕๕๖
สำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดแม่ฮ่องสอน, ๒๖ ก.ย.๒๕๕๖

จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีประชากรทั้งสิ้น ๒๔๕,๔๙๖ คน เป็นชาย ๑๒๕,๗๐๕ คน เป็นหญิง ๑๑๙,๗๙๑ คน และมีจำนวนบ้านทั้งสิ้น ๙๗,๘๐๑ หลัง ความหนาแน่นของประชากร เท่ากับ ๑๙.๒๔ คน/ตารางกิโลเมตร

ที่	จังหวัด / อำเภอ	ประชากร (คน)			จำนวนบ้าน (หลัง)	ความหนาแน่น (คน/ตร.กม.)
		รวม	ชาย	หญิง		
	จ.แม่ฮ่องสอน	**๒๔๕,๔๙๖**	**๑๒๕,๗๐๕**	**๑๑๙,๗๙๑**	**๙๗,๘๐๑**	**๑๙.๒๔**
๑	อ.เมืองแม่ฮ่องสอน	๔๖,๗๙๘	๒๔,๐๙๑	๒๒,๗๐๗	๑๙,๒๕๘	๒๑.๖๑
๒	อ.ขุนยวม	๑๘,๓๗๐	๙,๕๗๔	๘,๗๙๖	๖,๓๑๒	๑๒.๘๔
๓	อ.ปางมะผ้า	๑๘,๖๙๙	๙,๗๗๓	๘,๙๒๖	๗,๑๑๙	๒๓.๑๕
๔	อ.ปาย	๒๘,๓๓๙	๑๔,๖๙๖	๑๓,๖๔๓	๑๒,๐๖๕	๑๓.๔๙
๕	อ.แม่ลาน้อย	๓๑,๓๓๙	๑๕,๙๙๖	๑๕,๓๔๓	๙,๑๔๐	๒๓.๙๗
๖	อ.แม่สะเรียง	๔๘,๔๒๐	๒๔,๕๓๔	๒๓,๘๘๖	๑๘,๖๙๒	๑๙.๗๒
๗	อ.สบเมย	๓๔,๔๔๓	๑๗,๖๔๖	๑๖,๗๙๗	๑๔,๕๙๐	๒๓.๙๘

ที่ทำการปกครองจังหวัดแม่ฮ่องสอน, รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน รายจังหวัด รายอำเภอ รายตำบล และรายหมู่บ้าน ณ เดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๖

การคมนาคม

จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีการคมนาคม ๒ เส้นทาง คือ ทางบก และทางอากาศ

การคมนาคมทางบก

เส้นทางถนนระหว่างจังหวัดแม่ฮ่องสอนกับจังหวัดใกล้เคียงมีหลายเส้นทาง ทั้งทางหลวงแผ่นดิน ทางหลวงจังหวัด และทางของ รพช. (ปัจจุบัน ถ่ายโอนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) ส่วนใหญ่เป็นถนน ความกว้างสองช่องจราจร ตัดผ่านพื้นที่ป่าไม้ ทิวเขา และภูเขา เป็นเส้นทางขึ้นเขา–ลงเขาที่มีความคดโค้งและ ลาดชัน มีทางโค้งต่อเนื่องเป็นระยะ ถนนมีสภาพหมดอายุการใช้งานหรือชำรุดเป็นช่วง มักพบสิ่งกีดขวางช่องทางการจราจร ผู้ขับขี่จึงต้องขับขี่ด้วยความระมัดระวัง ใช้ความเร็วพอประมาณ ทำให้ใช้ระยะเวลาในการเดินทางนานกว่าการขับขี่บนทางราบ

ทางรถยนต์ แม่ฮ่องสอนในอดีตเป็นเมืองที่เร้นลับ และทุรกันดารในสายตาของนักท่องเที่ยว และประชาชนทั่วไป เนื่องจากเดิมนั้นการเดินทางเข้าสู่จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีถนนเพียงสายเดียว คือทางหลวงหมายเลข ๑๐๘ ตัดจากจังหวัดเชียงใหม่ ผ่านอำเภอหางดง สันป่าตอง จอมทอง ฮอด แม่สะเรียง แม่ลาน้อย และขุนยวม ถึงอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน รวมระยะทางประมาณ ๓๔๗ กิโลเมตร เส้นทางสายนี้เป็นทางตัดขึ้นเขาสูง มีความสวยงาม และคดเคี้ยวนับได้มากถึง ๑,๘๖๔ โค้ง ปัจจุบันมีถนนจากจังหวัดเชียงใหม่ถึงแม่ฮ่องสอนเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งสาย คือ ทางหลวงหมายเลข ๑๐๙๕ หรือที่เรียกโดยทั่วไปว่า เส้นทางสายแม่มาลัย – ปาย ตัดจากอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ถึงอำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน เหลือระยะทางเพียง ๒๔๕ กิโลเมตรหากนักท่องเที่ยวสนใจเดินทางจากจังหวัดตากไปจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยไม่แวะจังหวัดเชียงใหม่ ก็สามารถเดินทางได้ตามทางหลวงหมายเลข ๑๐๘ ผ่านอำเภอแม่สอด – แม่ระมาด – ท่าสองยาง ถึงอำเภอแม่สะเรียง มีระยะทางประมาณ ๓๐๐ กิโลเมตร

ที่	เส้นทาง	ระยะทาง (กม.)	ระยะเวลา (ชม.)
๑	จ.แม่ฮ่องสอน – จ.เชียงใหม่ (ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข ๑๐๘) : อ.เมือง อ.ขุนยวม อ.แม่ลาน้อย อ.แม่สะเรียง จ.แม่ฮ่องสอน – อ.ฮอด อ.จอมทอง อ.สันป่าตอง อ.หางดง อ.เมือง จ.เชียงใหม่	๓๕๔	๗
๒	จ.แม่ฮ่องสอน – จ.เชียงใหม่ (ทางหลวงจังหวัด หมายเลข ๑๐๙๕) : อ.เมือง อ.ปางมะผ้า อ.ปาย จ.แม่ฮ่องสอน – อ.แม่แตง อ.แม่ริม อ.เมือง จ.เชียงใหม่	๒๔๖	๕
๓	อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่ – อ.ขุนยวม จ.แม่ฮ่องสอน	๙๐	๕
๔	อ.กัลยาณิวัฒนา (ต.วัดจันทร์ อ.แม่แจ่ม เดิม) จ.เชียงใหม่ – ต.ห้วยปูลิง อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน	๘๗	๑๐
๕	จ.แม่ฮ่องสอน – จ.ตาก : อ.เมือง อ.ขุนยวม อ.แม่ลาน้อย อ.แม่สะเรียง จ.แม่ฮ่องสอน – อ.ท่าสองยาง อ.แม่ละมาด อ.แม่สอด อ.เมือง จ.ตาก	๓๙๔	๗

ที่	อำเภอ	เส้นทาง	ระยะทาง (กม.)	ระยะเวลา
๑	ขุนยวม	เมือง – ขุนยวม (ทล.๑๐๘)	๖๗	๑ ชม.
๒	ปางมะผ้า	เมือง – ปางมะผ้า (ทล.๑๐๙๕)	๖๔	๑ ชม.
๓	ปาย	เมือง – ปางมะผ้า – ปาย (ทล.๑๐๙๕)	๑๑๑	๒ ชม.
๔	แม่ลาน้อย	เมือง – ขุนยวม – แม่ลาน้อย (ทล.๑๐๘)	๑๓๔	๒ ชม.
๕	แม่สะเรียง	เมือง – ขุนยวม – แม่ลาน้อย – แม่สะเรียง (ทล.๑๐๘)	๑๖๔	๓ ชม.
๖	สบเมย	เมือง – ขุนยวม – แม่ลาน้อย – แม่สะเรียง – สบเมย (ทล.๑๐๘ และ ทล.๑๐๕)	๑๙๒	๓ ชม. ๓๐ นาที

สำนักงานขนส่งจังหวัดแม่ฮ่องสอน, ๓๐ กันยายน ๒๕๕๕

ทางรถโดยสารประจำทาง กรุงเทพฯ-แม่ฮ่องสอน มีรถโดยสารประจำทางปรับอากาศของบริษัทสมบัติทัวร์ จำนวน ๒ เที่ยวต่อวัน ให้บริการทุกวัน ๆ ละ ๒ เที่ยวต่อวัน ออกจากสถานีขนส่งสายเหนือ (หมอชิต ๒) ถึงสถานีขนส่งจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ทางรถประจำทาง เชียงใหม่ – แม่ฮ่องสอน มีรถโดยสารประจำทางทั้งธรรมดาและปรับอากาศ วิ่งบริการ ๒ เส้นทาง คือ **สายเชียงใหม่ – แม่สะเรียง – แม่ฮ่องสอน (ทางหลวงหมายเลข ๑๐๘)** บริการทุกวัน ตั้งแต่เวลา ๐๖.๓๐ – ๒๑.๐๐ น. ใช้เวลาเดินทางถึงอำเภอแม่สะเรียง ๔ ชั่วโมง ถึงอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน ๘ ชั่วโมง และ **สายเชียงใหม่ – ปาย – แม่ฮ่องสอน (ทางหลวงหมายเลข ๑๐๙๕)** บริการทุกวัน ตั้งแต่เวลา ๐๗.๐๐ – ๑๕.๐๐ น. ใช้เวลาการเดินทางประมาณ ๖ ชั่วโมง

การคมนาคมทางอากาศ

แม่ฮ่องสอนมีท่าอากาศยาน ๒ แห่ง คือ **ท่าอากาศยานแม่ฮ่องสอน** มีสายการบินนกแอร์ และ สายการบินกานต์แอร์ ให้บริการเที่ยวบินระหว่างเชียงใหม่-แม่ฮ่องสอน ทุกวัน ๆ ละ ๖ เที่ยวบิน ใช้เวลาเดินทางประมาณ ๔๐ นาที และ **ท่าอากาศยานปาย** มีสายการบินกานต์แอร์ ให้บริการเที่ยวบินระหว่างจังหวัดเชียงใหม่-อำเภอปาย ทุกวัน ใช้เวลาเดินทางประมาณ ๓๐ นาที

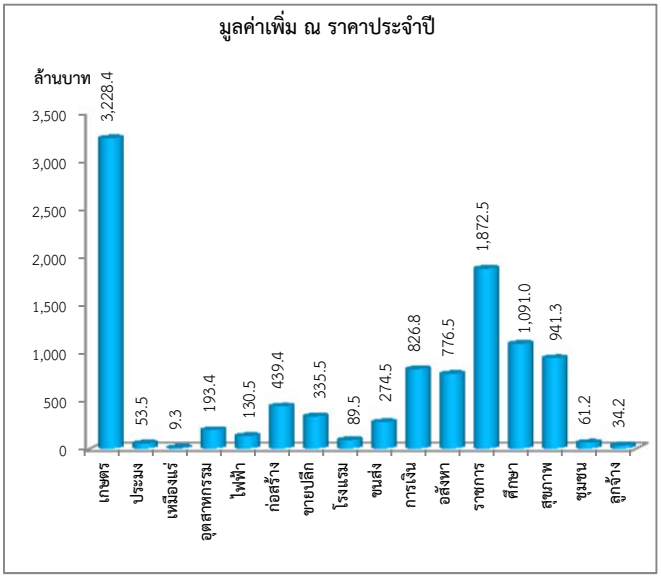
ท่าอากาศยานจังหวัดแม่ฮ่องสอน, ๓๐ กันยายน ๒๕๕๕

เศรษฐกิจจังหวัดแม่ฮ่องสอน

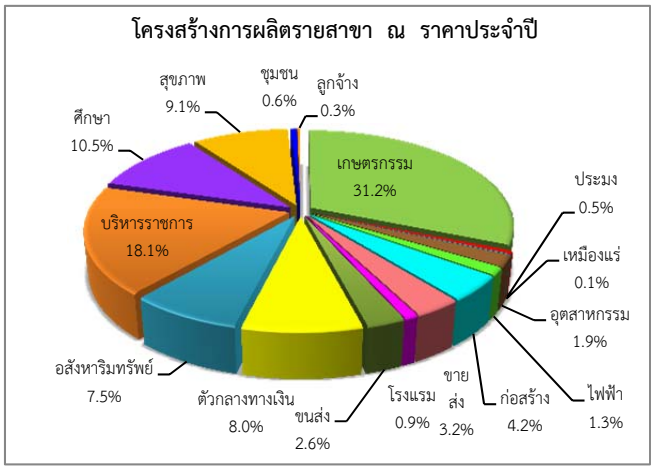
ประมาณการภาวะเศรษฐกิจจังหวัดแม่ฮ่องสอน พ.ศ.๒๕๕๕

ประมาณการผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ปี ๒๕๕๕ ณ ราคาประจำปี มีมูลค่า ๑๐,๓๕๗.๖ ล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก ๙,๕๙๘.๙ ล้านบาท ในปี ๒๕๕๔ จำนวน ๗๕๘.๗ ล้านบาท โดยผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อหัว (GPP per capita) ในปี ๒๕๕๕ เท่ากับ ๔๓,๕๔๐ บาท เพิ่มขึ้นจาก ๔๐,๖๕๖ บาท ในปี ๒๕๕๔ หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ ๗.๑

	จำนวน		อัตราขยายตัว (ร้อยละ)	
	๒๕๕๔r	๒๕๕๕p	๒๕๕๔r	๒๕๕๕p
ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ณ ราคาประจำปี (ล้านบาท)	๙,๕๙๘.๙	๑๐,๓๕๗.๖	-๐.๓	๑๑.๙
ประชากร (พันคน)	๒๓๖	๒๓๘	๐.๘	๐.๘
ผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว (บาท/คน/ปี)	๔๐,๖๕๖	๔๓,๕๔๐	๖.๓	๗.๑

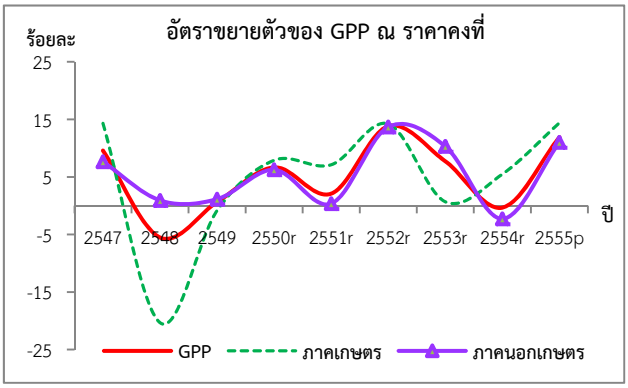
โครงสร้างการผลิต ณ ราคาประจำปี ๒๕๕๕ ประกอบด้วยสาขาหลัก คือ สาขาเกษตรกรรมฯ มีสัดส่วนร้อยละ ๓๑.๒ รองลงมา สาขาการบริหารราชการฯ มีสัดส่วนร้อยละ ๑๘.๑ สาขาการศึกษา มีสัดส่วนร้อยละ ๑๐.๕ สาขาบริการด้านสุขภาพฯ มีสัดส่วนร้อยละ ๙.๑ สาขาตัวกลางทางการเงิน มีสัดส่วนร้อยละ ๘.๐สาขาบริการด้านอสังหาริมทรัพย์ฯ มีสัดส่วนร้อยละ ๗.๕ สาขาก่อสร้างมีสัดส่วนร้อยละ ๔.๒ และสาขาอื่นๆรวมมีสัดส่วนร้อยละ ๑๑.๔

ประมาณการการผลิตของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ในปี ๒๕๕๕ คาดว่า ขยายตัวร้อยละ ๑๑.๙ จากที่หดตัวร้อยละ ๐.๓ ในปีที่แล้ว เนื่องจากทั้งการผลิตภาคเกษตร และภาคนอกเกษตร ขยายตัว โดยมาจากสาขาเกษตรกรรม การล่าสัตว์ และการป่าไม้ สาขาบริหารราชการและการป้องกันประเทศรวมทั้งการประกันสังคมภาคบังคับ สาขาการศึกษา สาขาการบริการด้านสุขภาพและสังคมเป็นสำคัญ

ภาคเกษตร มีสัดส่วนร้อยละ ๓๑.๗ ของการผลิตรวม ขยายตัวร้อยละ ๑๔.๔ สูงขึ้นจากร้อยละ ๕.๕ ในปีที่แล้ว โดยสาขาเกษตรกรรม การล่าสัตว์ และการป่าไม้ ขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๓.๘ จากร้อยละ ๗.๕ ปัจจัยบวกจากสภาพอากาศเอื้ออำนวยโดยมีปริมาณฝนและน้ำเพียงพอต่อการเพาะปลูกประกอบกับไม่ประสบภัยธรรมชาติและโรคระบาดรุนแรงรวมทั้งราคาพืชหลักอยู่ในเกณฑ์ดีเนื่องจากมีมาตรการช่วยเหลือจากทางการจูงใจให้เกษตรกรขยายพื้นที่เพาะปลูกและเร่งการผลิต ทำให้ผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้นโดยในปีนี้ผลผลิตข้าวจ้าวข้าวไร่ ถั่วเหลือง กระเทียม พริกขี้หนู กะหล่ำปลี มีปริมาณสูงและสาขาประมงขยายตัวร้อยละ ๕๓.๒ จากที่หดตัวร้อยละ ๕๔.๒

ภาคนอกเกษตร มีสัดส่วนร้อยละ ๖๘.๓ ของการผลิตรวม ขยายตัวร้อยละ ๑๑.๐ จากที่หดตัวร้อยละ ๒.๓ ในปีที่แล้ว เป็นผลมาจากสาขาอุตสาหกรรม สาขาการขายส่ง การขายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์ จักรยานยนต์ของใช้ส่วนบุคคลและของใช้ในครัวเรือน สาขาโรงแรมและภัตตาคาร สาขาการขนส่ง สถานที่เก็บสินค้าและคมนาคม สาขาบริหารราชการและการป้องกันประเทศรวมทั้งการประกันสังคมภาคบังคับ สาขาการศึกษา สาขาการบริการด้านสุขภาพและสังคม เป็นสำคัญ มาจากนโยบายกระตุ้นการใช้จ่ายและเพิ่มรายได้ของภาครัฐเป็นสำคัญทั้งมาตรการรถยนต์คันแรกบ้านหลังแรกนโยบายการปรับเพิ่มเงินเดือนข้าราชการในระดับปริญญาตรีนโยบายการปรับเพิ่มค่าแรงขั้นต่ำ ส่งผลให้ผู้บริโภคมีรายได้เพิ่มขึ้นสามารถจับจ่ายใช้สอยได้อย่างเต็มที่โดยภาคเหนือตอนบนยังได้อานิสงส์จากภาวะการท่องเที่ยวดีขึ้นต่อเนื่องทำให้การบริโภคขยายตัวได้ดี

สำนักงานคลังจังหวัดแม่ฮ่องสอน, ๒๕ กันยายน ๒๕๕๖

ขนาดเศรษฐกิจ ดูจากผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP) ณ ราคาประจำปี

	มูลค่าเพิ่ม ณ ราคาประจำปี (ล้านบาท) ปี ๒๕๕๔	
	ค่าเฉลี่ยประเทศ	จังหวัดแม่ฮ่องสอน
GPP	๑๐,๔๙๑	๘,๘๔๓.๐

➢ แม่ฮ่องสอนมีขนาดเศรษฐกิจเป็น ลำดับสุดท้าย ของประเทศ

	มูลค่าเพิ่ม ณ ราคาประจำปี (ล้านบาท)				
	ปี ๒๕๕๐	ปี ๒๕๕๑	ปี ๒๕๕๒	ปี ๒๕๕๓	ปี ๒๕๕๔
GPP	๗,๒๓๙.๐	๗,๘๑๒.๐	๘,๐๘๗.๐	๘,๓๔๐.๐	๘,๘๔๓.๐

การเติบโตของเศรษฐกิจ ดูจากอัตราขยายตัวผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดที่แท้จริง (GPP ณ ราคาคงที่)

	อัตราขยายตัว ณ ราคาคงที่ เฉลี่ย ๕ ปี (๒๕๕๐-๒๕๕๔)	
	ค่าเฉลี่ยประเทศ	จังหวัดแม่ฮ่องสอน
GPP (%)	๓.๑	๑.๐

➢ แม่ฮ่องสอนมีการเติบโตของเศรษฐกิจเป็น ลำดับที่ ๖๓ ของประเทศ

	อัตราการขยายตัว ณ ราคาคงที่ (%)				
	ปี ๒๕๕๐	ปี ๒๕๕๑	ปี ๒๕๕๒	ปี ๒๕๕๓	ปี ๒๕๕๔
GPP	๓.๔	-๒.๔	๓.๔	-๑.๐	๑.๗

ผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัว (GPP per capita)

	บาท / คน / ปี (ปี ๒๕๕๔)	
	ค่าเฉลี่ยประเทศ	จังหวัดแม่ฮ่องสอน
GPP per capita	๑๒๘,๒๔๕	๓๗,๔๕๖

➢ แม่ฮ่องสอนมีผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัวเป็น ลำดับที่ ๗๑ ของประเทศ

	บาทต่อปี				
	ปี ๒๕๕๐	ปี ๒๕๕๑	ปี ๒๕๕๒	ปี ๒๕๕๓	ปี ๒๕๕๔
GPP per capita	๓๑,๗๗๐	๓๔,๐๓๐	๓๔,๙๐๘	๓๕,๖๒๔	๓๗,๔๕๖

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

การศึกษา

การศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดแม่ฮ่องสอน มี**เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา** ๒ เขต คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต ๑ รับผิดชอบพื้นที่อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน อำเภอปาย อำเภอปางมะผ้า และอำเภอขุนยวม และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต ๒ รับผิดชอบพื้นที่อำเภอแม่สะเรียง อำเภอแม่ลาน้อย และอำเภอสบเมย มีนักเรียนรวมทั้งสิ้น ๓๕,๑๕๗ คน มีห้องเรียน ๒,๗๕๔ ห้อง และมี**สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓๔ (เชียงใหม่/แม่ฮ่องสอน)** รับผิดชอบโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน ๘ โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนห้องสอนศึกษา อ.เมืองแม่ฮ่องสอน โรงเรียนขุนยวมวิทยา อ.ขุนยวม โรงเรียนปายวิทยาคาร อ.ปาย โรงเรียนปางมะผ้าพิทยาสรรพ์ อ.ปางมะผ้า โรงเรียนแม่สะเรียง (บริพัตร) ศึกษา อ.แม่สะเรียง โรงเรียนสบเมยวิทยาคม อ.สบเมย และโรงเรียนแม่ลาน้อยดรุณสิกข์ อ.แม่ลาน้อย มีนักเรียนรวมทั้งสิ้น ๗,๔๐๔ คน ข้าราชการครู ๒๗๓ คน พนักงานราชการ ๓๕ คน ลูกจ้างประจำ ๒๓ คน ครูอัตราจ้าง ๕๔ คน

จำนวนนักเรียนปีการศึกษา ๒๕๕๕ จำแนกรายชั้น, ห้องเรียน
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต ๑

ชั้นเรียน	จำนวนนักเรียน			จำนวนห้องเรียน
	ชาย	หญิง	รวม	
อนุบาล ๑	๙๑๒	๘๔๗	๑,๗๕๙	๑๔๓
อนุบาล ๒	๙๙๔	๙๐๗	๑,๙๐๑	๑๔๒
รวมก่อนประถม	**๑,๙๐๖**	**๑,๗๕๔**	**๓,๖๖๐**	**๒๘๕**
ประถมศึกษาปีที่ ๑	๑,๐๘๔	๘๙๘	๑,๙๘๒	๑๔๗
ประถมศึกษาปีที่ ๒	๙๕๔	๙๒๑	๑,๘๗๕	๑๔๑
ประถมศึกษาปีที่ ๓	๙๘๑	๘๘๙	๑,๘๗๐	๑๔๖
ประถมศึกษาปีที่ ๔	๙๕๙	๘๔๐	๑,๗๙๙	๑๓๘
ประถมศึกษาปีที่ ๕	๘๙๘	๘๒๘	๑,๗๒๖	๑๔๐
ประถมศึกษาปีที่ ๖	๙๓๖	๘๔๙	๑,๗๘๕	๑๓๓
รวมประถมศึกษา	**๕,๘๑๒**	**๕,๒๒๕**	**๑๑,๐๓๗**	**๘๔๕**
มัธยมศึกษาปีที่ ๑	๓๕๗	๓๖๑	๗๑๘	๓๔
มัธยมศึกษาปีที่ ๒	๓๙๑	๓๒๓	๗๑๔	๓๕
มัธยมศึกษาปีที่ ๓	๔๐๓	๔๑๗	๘๒๐	๓๕
รวมมัธยมศึกษาตอนต้น	**๑,๑๕๑**	**๑,๑๐๑**	**๒,๒๕๒**	**๑๐๔**
มัธยมศึกษาปีที่ ๔	-	-	-	-
มัธยมศึกษาปีที่ ๕	-	-	-	-
มัธยมศึกษาปีที่ ๖	-	-	-	-
รวมมัธยมศึกษาตอนปลาย	**-**	**-**	**-**	**-**
รวมทั้งสิ้น	**๘,๘๖๙**	**๘,๐๘๐**	**๑๖,๙๔๙**	**๑,๒๓๔**

ข้อมูล วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๕

จำนวนนักเรียนปีการศึกษา ๒๕๕๕ จำแนกรายชั้น, ห้องเรียน
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต ๒

ชั้น	จำนวนนักเรียน			ห้องเรียน	น.ร. : ห้อง
	ชาย	หญิง	รวม		
ก่อนประถม	๑,๗๙๙	๑,๕๘๑	๓,๓๘๐	๓๕๒	๑๐ : ๑
ประถมศึกษา	๕,๘๙๗	๕,๔๗๖	๑๑,๓๗๓	๑,๐๒๗	๑๑ : ๑
มัธยมศึกษาตอนต้น	๑,๕๗๓	๑,๖๕๐	๓,๒๒๓	๑๓๓	๒๕ : ๑
มัธยมตอนปลาย	๘๓	๑๔๙	๒๓๒	๘	๒๙ : ๑
รวม	๙,๓๕๒	๘,๘๕๖	๑๘,๒๐๘	๑,๕๒๐	๑๒ : ๑

การศึกษานอกระบบ ดำเนินการโดยสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดแม่ฮ่องสอน (กศน.จังหวัดแม่ฮ่องสอน) ให้บริการศึกษาในรูปแบบการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จขั้นพื้นฐาน การศึกษาต่อเนื่องประเภททางไกล การศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.ทางไกล) ประกาศนียบัตรอาชีพ และการศึกษาเพื่อชุมชนบนพื้นที่สูง โดยมี กศน.อำเภอ จำนวน ๗ แห่ง ในพื้นที่ ๗ อำเภอ และมีแหล่งเรียนรู้ ต่าง ๆ ได้แก่

๑) ห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” อำเภอแม่สะเรียง จำนวน ๑ แห่ง

๒) ห้องสมุดประชาชนจังหวัด จำนวน ๑ แห่ง

๓) ห้องสมุดประชาชนอำเภอ จำนวน ๕ แห่ง

๔) ศูนย์การเรียนชุมชน หรือ กศน. ตำบล จำนวน ๔๕ แห่ง

๕) ศูนย์การเรียนชุมชนไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” จำนวน ๑๒๖ แห่ง

ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดแม่ฮ่องสอน ดูแลการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน เขตพื้นที่การศึกษาที่ประสานงานด้านวิชาการ ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต ๑ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต ๒ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓๔ (เชียงใหม่-แม่ฮ่องสอน) ปัจจุบันมีบุคลากรทั้งหมด ๔๗ คน จำแนกเป็น ข้าราชการ ๗ คน พนักงานราชการ ๑๐ คน ครูอัตราจ้าง ๑ คน พี่เลี้ยงเด็กพิการ ๒๙ คน

เด็กพิการที่อยู่ในการดูแลของศูนย์การศึกษาพิเศษ ฯ ประจำปีการศึกษา ๒๕๕๕ แยกตามประเภทความพิการและช่วงอายุ

ประเภทความพิการ	๐-๕ ปี			๖-๑๘ ปี			๑๙-๒๕ ปี			รวม
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	
บกพร่องทางการมองเห็น	๑	๔	๕	๔	๖	๑๐	๐	๐	๐	๑๕
บกพร่องทางการได้ยิน	๕	๓	๘	๙	๖	๑๕	๐	๑	๑	๒๔
บกพร่องทางสติปัญญา	๑๑	๙	๒๐	๔๑	๒๙	๗๐	๕	๓	๘	๙๘
บกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ	๑๖	๑๔	๓๐	๓๔	๑๗	๕๑	๗	๐	๗	๘๘
มีปัญหาทางการเรียนรู้	๐	๑	๑	๒	๑	๓	๐	๐	๐	๔
บกพร่องทางการพูดและภาษา	๑	๑	๒	๓	๑	๔	๐	๑	๑	๗
มีปัญหาทางพฤติกรรมและอารมณ์	๐	๐	๐	๑	๑	๒	๐	๐	๐	๒
บุคคลออทิสติก	๓	๒	๕	๑๒	๓	๑๕	๐	๐	๐	๒๐
พิการซ้อน	๕	๘	๑๓	๓๐	๒๓	๕๓	๑	๒	๓	๖๙
รวมทั้งสิ้น	**๔๒**	**๔๒**	**๘๔**	**๑๓๖**	**๘๗**	**๒๒๓**	**๑๓**	**๗**	**๒๐**	**๓๒๗**

สถาบันการศึกษาที่เปิดสอนในระดับอนุปริญญา ได้แก่ วิทยาลัยการอาชีพนวมินทราชินีแม่ฮ่องสอน วิทยาลัยการอาชีพแม่สะเรียง และวิทยาลัยชุมชน และสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนในระดับอุดมศึกษา ได้แก่ วิทยาลัยแม่ฮ่องสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน ศูนย์การศึกษาสัญจร วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ อำเภอแม่สะเรียง ศูนย์การศึกษาแม่ฮ่องสอน วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน และมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนและศูนย์การเรียนรู้ตำรวจตระเวนชายแดน ในเขตรับผิดชอบของกองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนในเขตรับผิดชอบของกองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนที่ ๓๓๗ จำนวน ๓ อำเภอ ดังนี้

๑. อำเภอแม่ลาน้อย จำนวน ๒ แห่ง ได้แก่ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านแม่ลาวิ้ว และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านตุน

๒. อำเภอแม่สะเรียง จำนวน ๓ แห่ง ได้แก่ ศูนย์การเรียนรู้ตำรวจตระเวนชายแดนบ้านปอหมื้อ ศูนย์การเรียนรู้ตำรวจตระเวนชายแดนบ้านจอปร่าสี และศูนย์การเรียนรู้ตำรวจตระเวนชายแดนบ้านโกแประ

๓. อำเภอสบเมย จำนวน ๑ แห่ง ได้แก่ ศูนย์การเรียนรู้ตำรวจตระเวนชายแดนบ้านโตแฮ

การสาธารณสุข

สถานบริการสาธารณสุข

๑) โรงพยาบาล มีโรงพยาบาลทั่วไปขนาด ๑๕๐ เตียง จำนวน ๑ แห่ง โรงพยาบาลชุมชนขนาด ๙๐ เตียง จำนวน ๑ แห่ง โรงพยาบาลชุมชนขนาด ๖๐ เตียง จำนวน ๑ แห่ง โรงพยาบาลชุมชนขนาด ๓๐ เตียง จำนวน ๔ แห่ง

๒) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) มีจำนวน ๗๑ แห่ง กระจายอยู่ในพื้นที่ ๗ อำเภอ

๓) สถานบริการสาธารณสุขชุมชน (สสช.) มีสถานบริการสาธารณสุขชุมชน (สสช.) ทั้งหมด ๓๓ แห่ง

๔) สถานบริการสาธารณสุขในสังกัดกรมการแพทย์ ได้แก่ มีโรงพยาบาลธัญญารักษ์ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน ๑ แห่ง ขนาด ๔๕ เตียง เปิดให้บริการบำบัดรักษาผู้ป่วยที่ติดยาเสพติดทั้งในลักษณะการบำบัดแบบผู้ป่วยนอก ผู้ป่วยใน และบำบัดในชุมชน

๕) สถานบริการสาธารณสุขในสังกัดของกรมควบคุมโรค ได้แก่ ศูนย์ควบคุมโรคติดต่อนำโดยแมลง (ศตม.ที่ ๑๐.๑แม่ฮ่องสอน) เป็นหน่วยงานระดับจังหวัด และมีหน่วยงานระดับอำเภอ คือ หน่วยควบคุมโรคติดต่อที่นำโดยแมลง (นคม.) จำนวน ๑๐ แห่ง และมาลาเรียคลินิก จำนวน ๑๕ แห่ง

๖) ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคแนวชายแดน (ศส.ปช.) เป็นหน่วยบริการระดับชุมชนที่ตั้งอยู่ตามแนวชายแดนระหว่างไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ซึ่งได้รับความร่วมมือจากองค์กรต่างประเทศ คือ องค์กร ไอ อาร์ ซี (Internationa Rescue Committee) โครงการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคแนวชายแดนจังหวัดแม่ฮ่องสอน (IOM) ๑๓ แห่ง โครงการ PROJECT FOR LOCAL EMPOWERMENT (PLE) ๕ แห่ง และ โครงการสาธารณสุขชายแดน NCCM ๑ แห่ง

๗) ศูนย์มาลาเรียชุมชน เป็นหน่วยบริการระดับชุมชนที่ตั้งอยู่ตามแนวชายแดนระหว่างไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ซึ่งได้รับความร่วมมือจากกองทุนโลก (GLOBAL FUND) เพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาโรคไข้มาลาเรียในพื้นที่ตามแนวชายแดนที่มีการแพร่เชื้อสูง มีการคมนาคมที่ยากลำบากและไม่มีสถานที่ตรวจรักษามาลาเรียด้วยกล้องจุลทรรศน์ ดำเนินการในพื้นที่ทุกอำเภอ รวมจำนวน ๕๐ แห่ง

จำนวนสถานบริการสาธารณสุขแต่ละประเภทในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ปีงบประมาณ ๒๕๕๕

อำเภอ	โรงพยาบาล		รพ.สต. (แห่ง)	สสช. (แห่ง)	นคม. (แห่ง)	ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคแนวชายแดน (แห่ง)	มาลาเรียคลินิก (แห่ง)	ศูนย์มาลาเรียชุมชน (แห่ง)
	จำนวน (แห่ง)	จำนวน (เตียง)						
เมือง	๑	๑๕๐	๑๖	๕	๒	๕	๔	๘
แม่สะเรียง	๑	๙๐	๑๑	๙	๒	๔	๒	๑๓
ขุนยวม	๑	๓๐	๑๐	๑	๑	๓	๒	๖
ปาย	๑	๖๐	๑๑	๕	๑	๑	๑	๑
แม่ลาน้อย	๑	๓๐	๑๐	๔	๑	๑	๒	๓
สบเมย	๑	๓๐	๘	๙	๒	๑	๓	๑๕
ปางมะผ้า	๑	๓๐	๕	๐	๑	๔	๑	๔
รวม	**๗**	**๔๒๐**	**๗๑**	**๓๓**	**๑๐**	**๑๙**	**๑๕**	**๕๐**

สถานะกำลังคน

ปัจจุบัน มีบุคลากร แพทย์ ทันตแพทย์ เภสัชกร และพยาบาลวิชาชีพ ที่ปฏิบัติงานจริงในจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยคิดเป็นสัดส่วนต่อประชากร ดังนี้ แพทย์เท่ากับ ๑ : ๔,๖๑๓ คน ทันตแพทย์ ๑ : ๑๐,๘๓๐ คน เภสัชกร ๑ : ๑๐,๓๗๘ คน และพยาบาลวิชาชีพ ๑ : ๖๑๕ คน ดังนี้

จำนวนบุคลากรสาธารณสุขของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ปีงบประมาณ ๒๕๕๕

สาขาวิชาชีพ	จำนวนขั้นต่ำตาม GIS (คน)	ขั้นต่ำตามความต้องการของจังหวัด (คน)	จำนวนผู้ปฏิบัติงานจริง (คน)*	สัดส่วนต่อประชากรระดับจังหวัด
แพทย์	๖๖	๗๖	๔๗	๑ : ๕,๓๐๐
ทันตแพทย์	๓๓	๒๖	๒๔	๑ : ๑๐,๓๗๘
เภสัชกร	๓๑	๓๒	๓๐	๑ : ๘,๓๐๓
พยาบาลวิชาชีพ	๔๕๓	๕๗๐	๔๙๗	๑ : ๕๐๑

* ไม่รวมลาศึกษาต่อและที่ปฏิบัติงานใน สสจ.

ข้อมูล ณ วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๕

ภาวะการเจ็บป่วยของประชากรในปี ๒๕๕๕

ผู้ป่วยใน (รับเข้ารักษาไว้ในโรงพยาบาล) สาเหตุป่วยด้วยโรค ๕ อันดับแรกของผู้ป่วยใน เรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ Singleton, born in hospital , Spontaneous vertex delivery , Diarrhoea and gastroenteritis , Chronic obstructive pulmonary disease และ Pneumonia มีอัตราป่วยต่อแสนประชากร เท่ากับ ๙๒๑.๒๗ ๘๕๘.๓๗ ๔๗๑.๑๒ ๔๐๙.๘๖ และ ๒๗๙.๑๔ ตามลำดับ

ผู้ป่วยนอก (ตรวจรักษาในแผนกผู้ป่วยนอกของสถานบริการ) สาเหตุการป่วยของผู้ป่วยนอกเรียงจากมากไปน้อย ๕ อันดับแรก ได้แก่ โรคระบบหายใจ โรคระบบกล้ามเนื้อรวมโครงร่างและเนื้อยึดเสริม โรคระบบย่อยอาหารรวมโรคในช่องปาก โรคระบบไหลเวียนเลือด และ โรคติดเชื้อและปรสิต มีอัตราป่วย (ต่อประชากรแสนคน) เท่ากับ ๖๖,๙๖๗.๔๕ , ๓๘,๓๒๒.๑๔ ๓๕,๐๕๑.๘๖ ๓๐,๒๓๐.๐๙ และ ๑๗,๔๘๒.๗๖ ตามลำดับ

สถานการณ์โรคระบาดวิทยา โรคติดต่อที่เฝ้าระวังโรคทางระบาดวิทยา พบว่าสาเหตุการเจ็บป่วยด้วยโรคติดต่อที่สำคัญเรียงจากมากไปหาน้อย ๕ อันดับโรคแรก ได้แก่ โรคอุจจาระร่วง ไข้ไม่ทราบสาเหตุ โรคตาแดง ปอดบวม และ มาลาเรีย อัตราป่วย (ต่อประชากรแสนคน) เท่ากับ ๔,๖๖๖.๗๙ , ๑,๖๘๗.๙๐ , ๗๓๓.๙๑ , ๖๙๐.๖๖ และ ๔๗๙.๕๗ ตามลำดับ

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดแม่ฮ่องสอน, ๓๐ กันยายน ๒๕๕๕

สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ

การไฟฟ้า

การจ่ายกระแสไฟฟ้าในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้แบ่งออกเป็น ๓ กลุ่มพื้นที่ ได้แก่

๑. อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน รับไฟจากระบบผลิตไฟฟ้า (โรงจักรดีเซล โรงไฟฟ้าพลังน้ำแม่สะงา โรงไฟฟ้าพลังน้ำผาบ่อง และโรงไฟฟ้าเซลล์แสงอาทิตย์ผาบ่อง) และระบบจำหน่าย ๒๒ KV จากสถานีไฟฟ้าจอมทอง จ.เชียงใหม่

๒. อำเภอแม่สะเรียง อำเภอขุนยวม อำเภอแม่ลาน้อย และ อำเภอสบเมย รับไฟจากระบบผลิตไฟฟ้า (โรงไฟฟ้าพลังน้ำแม่สะเรียง โรงไฟฟ้าดีเซลแม่สะเรียง (ใช้สำรองกรณีไฟดับ) โรงไฟฟ้าพลังน้ำแม่เทย) และระบบจำหน่าย ๒๒ KV จากสถานีไฟฟ้าฮอด จังหวัดเชียงใหม่

๓. อำเภอปาย และ อำเภอปางมะผ้า รับไฟจากระบบผลิตไฟฟ้า (โรงไฟฟ้าพลังน้ำแม่ปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน) และระบบจำหน่าย ๒๒ KV จากสถานีไฟฟ้าแม่แตง

การประปา

จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีสำนักงานการประปาอยู่ในพื้นที่ จำนวน ๒ สำนักงานประปา คือ

๑. การประปาส่วนภูมิภาคสาขาแม่ฮ่องสอน ประกอบด้วยหน่วยบริการ จำนวน ๒ แห่ง คือ แม่ข่ายแม่ฮ่องสอน และหน่วยบริการปางมะผ้า มีกำลังการผลิตรวม ๔๙๐ ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง แหล่งน้ำดิบจากแม่น้ำปาย อ่างเก็บน้ำแม่ฮ่องสอน และลำน้ำลาง ให้บริการในพื้นที่อำเภอเมืองและอำเภอปางมะผ้า (ตัวเมืองและพื้นที่ใกล้เคียง)

๒. การประปาส่วนภูมิภาคสาขาแม่สะเรียง ประกอบด้วยหน่วยบริการ จำนวน ๒ แห่ง คือ แม่ข่ายแม่สะเรียง และหน่วยบริการแม่ลาน้อย มีกำลังการผลิตรวม ๓๓๐ ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง แหล่งน้ำดิบ จากแม่น้ำยวม ให้บริการ ในพื้นที่อำเภอแม่สะเรียงและอำเภอแม่ลาน้อย (ตัวเมืองและพื้นที่ใกล้เคียง)

การชลประทาน

แม่ฮ่องสอน เป็นต้นกำเนิดของแหล่งน้ำหลายสาย ได้แก่ แม่น้ำปาย แม่น้ำยวม แม่น้ำแม่สะงา แม่น้ำลาง แม่น้ำของ แม่น้ำแม่สะมาด และแม่น้ำแม่สุริน ซึ่งแม่น้ำทุกสายไหลไปบรรจบกับแม่น้ำสาละวินในเขตประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ แหล่งน้ำที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของชาวแม่ฮ่องสอน จึงมีอยู่เพียง ๒ แหล่งใหญ่ ได้แก่

แม่น้ำปาย ต้นน้ำอยู่บริเวณรอยต่อระหว่างทิวเขาถนนธงชัยและทิวเขาแดนลาว ในเขตอำเภอปาย สายน้ำไหลเข้าสู่เขตอำเภอปาย ทางทิศใต้แล้วจึงหักเหไปทางทิศตะวันตก ผ่านอำเภอเมือง มีความยาว ๑๓๕ กิโลเมตร มีปริมาณน้ำไหลเฉลี่ยตลอดปี ๑,๕๗๐ ล้านลูกบาศก์เมตร และมีปริมาณน้ำสูงสุดที่เคยปรากฏ ๘๗๗ ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที ปริมาณน้ำน้อยสุดที่เคยปรากฏ ๒.๐๘ ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที

แม่น้ำยวม ต้นน้ำเกิดจากทิวเขาทางตอนใต้ของช่องปากเกี๊ยะในอำเภอขุนยวมไหลผ่านอำเภอขุนยวม อำเภอแม่ลา-น้อย อำเภอแม่สะเรียง และอำเภอสบเมย มีความยาว ๒๑๕ กิโลเมตร มีปริมาณน้ำเฉลี่ยตลอดปี ๕๒๑ ล้านลูกบาศก์เมตร ปริมาณน้ำสูงสุดที่เคยปรากฏ ๗๗๒.๗ ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที และปริมาณน้ำน้อยที่สุดที่เคยปรากฏ ๑.๙๗ ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที

ปัจจุบันกรมชลประทานได้เริ่มพัฒนาแหล่งน้ำกระจายไปตามอำเภอต่าง ๆ ในเขตจังหวัดแม่ฮ่องสอน จนถึงปีงบประมาณ ๒๕๕๕ แล้ว จำนวน ๒๘๐ โครงการ สามารถช่วยเหลือพื้นที่เพาะปลูกของราษฎรตลอดจนสนับสนุนกิจกรรมในศูนย์พัฒนาตามพระราชดำริ รวมเป็นพื้นที่ที่ได้รับความช่วยเหลือ ๑๓๔,๗๕๕ ไร่ คิดเป็น ๔๗.๐๐% ของพื้นที่ถือครองทางการเกษตร

สำนักงานโครงการชลประทานแม่ฮ่องสอน, ๓๐ กันยายน ๒๕๕๕.

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

พื้นที่ป่าในจังหวัดแม่ฮ่องสอนรวม ๑๑,๑๒๘.๒๐ ตารางกิโลเมตรหรือ ๖๙๕,๕๑๒ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๘๗.๘๐

ป่าสงวนแห่งชาติ โดยออกเป็นกฎกระทรวงตาม พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗ จำนวน ๙ ป่า พื้นที่ ๑๑,๑๘๑.๖๔๕ ตารางกิโลเมตร หรือ ๖,๙๘๘,๕๒๘ ไร่

อุทยานแห่งชาติ กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา ออกตาม พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๔ จำนวน ๔ แห่ง พื้นที่ ๒,๑๓๖.๒๒ ตารางกิโลเมตร หรือ ๑,๔๐๖,๓๗๔ ไร่

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา ออกตาม พ.ร.บ. ป่าสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๐๓ (ปัจจุบัน พ.ศ.๒๕๓๕) จำนวน ๖ แห่ง พื้นที่ ๔,๒๗๕.๖๘๘ ตารางกิโลเมตร หรือ ๒,๖๗๒,๓๐๕ ไร่

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดแม่ฮ่องสอน, ๓๐ กันยายน ๒๕๕๕

ประชากร/กลุ่มชาติพันธุ์ และขนบธรรมเนียมประเพณีสำคัญของจังหวัด

ประชากรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน จำแนกได้เป็น ๒ กลุ่มใหญ่ๆ คือ

๑. คนไทยเชื้อสายไทยใหญ่ เป็นประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัด ชาวไทยใหญ่อพยพมาจากรัฐฉาน ซึ่งเป็นบ้านเมืองเดิมในสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ชาวไทยใหญ่เป็นกลุ่มประชากรผู้มีความโดดเด่นในทางปฏิบัติที่แสดงถึงความเลื่อมใส ศรัทธาในพระพุทธศาสนา

๒. ชาวไทยภูเขา จำแนกได้ ๗ กลุ่มชาติพันธุ์

๑) กะเหรี่ยง เป็นชนเผ่าที่มีประชากรมากที่สุดของชาวไทยภูเขา คือ ประมาณ ร้อยละ ๗๙.๓ จะตั้งถิ่นฐาน อยู่ทุกอำเภอ ***ปาดอง*** หรือกะเหรี่ยงคอยาว ปัจจุบันมีอยู่ที่บ้านในสอย บ้านน้ำเพียงดิน และบ้านห้วยเสือเฒ่า ในเขตอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน นอกจากนี้ยังมีกะเหรี่ยงกลุ่มย่อย ที่อพยพเข้ามาจากสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ คือ กะเหรี่ยงแดง, กะยัน อาศัยอยู่ในบ้านในสอย บ้านห้วยเสือเฒ่า อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน

๒) ลาหู่ หรือ มูเซอ แบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม คือ ลาหู่แดง และลาหู่ดำ ตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่เภอปางมะผ้า อำเภอปาย และอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน

๓) ลีซู หรือ ลีซอ พบได้ในอำเภอปาย และอำเภอปางมะผ้า

๔) ลัวะ เป็นกลุ่มชนที่อาศัยในดินแดนล้านนา รวมถึงแม่ฮ่องสอนมาตั้งแต่โบราณ ปัจจุบัน ชาวลัวะอพยพขึ้นไปอยู่บนพื้นที่ภูเขาสูง ตั้งชุมชนเป็นแนวยาวไปตามสันเขา พบได้มากที่เขตรอยต่ออำเภอแม่ลาน้อยกับอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

๕) ม้ง เป็นกลุ่มชาวเขาที่มีประชากรน้อยที่สุดในแม่ฮ่องสอน แต่กระจายอยู่ทุกอำเภอแบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม คือ ม้งขาวและม้งลาย ซึ่งเรียกจากสีกระโปรงของผู้หญิงชาวม้ง

๖) จีนยูนนาน (จีนฮ่อ) เป็นกลุ่มชาวจีนที่เป็นอดีตทหารกองพล ๙๓ ที่หนีภัยทางการเมืองเข้ามาในประเทศไทย อยู่ที่อำเภอปาย อำเภอปางมะผ้า และ อำเภอเมือง บางแห่งตั้งเป็นชุมชนถาวรมีเฉพาะ ชาวจีนฮ่อ เท่านั้น เช่น หมู่บ้านสันติชล อำเภอปาย และหมู่บ้านรักไทย อำเภอเมือง เป็นต้น

๗) ปะโอ อพบพเข้ามาจากรัฐฉาน ปัจจุบันมีถิ่นอาศัยอยู่บ้านห้วยมะเขือส้ม ตำบลหมอกจำแป่ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน

ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ

ด้านศาสนา

ศาสนิกชนส่วนใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน คือประมาณร้อยละ ๗๗.๕๐ นับถือศาสนาพุทธ รองลงมาคือศาสนาคริสต์ ประมาณร้อยละ ๒๐.๙๐ นับถือศาสนาอิสลาม ประมาณร้อยละ ๐.๕๐ และที่เหลืออีกประมาณร้อยละ ๑.๑๐ นับถือผีและศาสนาอื่นๆ

วัฒนธรรมทางภาษา

ชาวไทยใหญ่จะมีภาษาพูดเป็นของตนเองเรียกว่า “กำไต” เวลาพูดภาษาไต เรียกว่า”อุบไต” คล้ายคลึงกับภาษาไทย แต่เมื่อพูดต่อกันเป็นประโยคอาจฟังไม่รู้เรื่อง แต่หากแยกเป็นคำเดี่ยว ๆ จะเข้าใจได้ง่าย ส่วนภาษาเขียนตัวอักษรไทยเรียกว่า “ลึกไต” มีใช้กันมาตั้งแต่สมัยโบราณลักษณะของตัวอักษรกลม คล้ายตัวอักษรมอญและพม่า

ชาวกะเหรี่ยง ชาวจีนฮ่อ มีภาษาพูดและภาษาเขียนเป็นของตนเอง ส่วนชนเผ่า ลาหู่ ลีซู ลัวะ ในปัจจุบันมีภาษาพูด ส่วนภาษาเขียนนำอักษรอังกฤษมาใช้

เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมประเพณีที่สำคัญและมีชื่อเสียงของจังหวัด

ด้านหัตถกรรม/ช่างฝีมือ

ก๊บไต คือ หมวกพื้นบ้านไทยใหญ่ มีลักษณะคล้ายงอบของภาคกลางสานจากไม้ชาวบ้าน มักนิยมใส่ทำงานกลางแจ้ง เช่นทำนา ทำไร่ ทำสวน เพราะกันแดดได้ดี มีความทนทาน ใช้ได้นานหลายปี

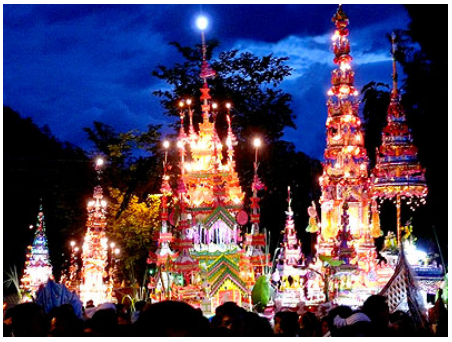

ต้องลาย หมายถึง การฉลุลายลงในแผ่นโลหะ เช่น แผ่นสังกะสี แผ่นเงิน แผ่นทองเหลือง กระดาษ เป็นลวดลายแบบไต หรือไทยใหญ่ เพื่อประดับตกแต่งเชิงชายและหน้าจั่วหลังคา “จอง” หรือ โบสถ์ วิหาร ศาลาการเปรียญของวัดชาวไทยใหญ่ ซึ่งถือว่าเป็นเอกลักษณ์ของวัดไทยใหญ่ในแม่ฮ่องสอน ซึ่งสถาปัตยกรรมโบสถ์ วิหาร ศาลาการเปรียญของวัดชาวไทยใหญ่ จะมีลักษณะหลังคาแบบ “สองคอสามชาย” อาจมียอดปราสาทเป็นชั้นๆ ประดับตกแต่งด้วยแผ่นโลหะที่ต้องลายอย่างงดงาม

จองพารา เป็นภาษาไทใหญ่แปลว่า “ปราสาทพระ” มาจากคำว่า “จอง”แปลว่า วัดหรือปราสาท และคำว่า “พรา” แปลว่า พระพุทธรูปหรือพระพุทธเจ้า การบูชาจองพาราหรือการสร้างปราสาทเพื่อรับเสด็จพระพุทธเจ้าที่เสด็จจะลงมาจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ทำด้วยโครงสร้างของไม้ไผ่บุด้วยกระดาษสา ตกแต่งด้วยกระดาษสี ฉลุลวดลายกระดาษเงิน กระดาษทอง อย่างสวยงาม แต่ละบ้านจำทำจองพาราตั้งไว้ที่เฉลียงหน้าบ้าน ตอนกลางคืนก็จะประดับตกแต่งไฟอย่างสวยงาม ส่วนชุมชนและคณะศรัทธาวัดต่างๆ ก็จะทำจองพาราของชุมชนขนาดใหญ่อย่างสวยงามนำมาแห่ตามถนนในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

เครื่องจักสานไม้ไผ่ ชาวบ้านเลโค๊ะ ตำบลสบเมย อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นชาวไทยภูเขาเผ่ากะเหรี่ยง มีความสามารถในการจักสานไม้ไผ่ตามรูปแบบของชาวกะเหรี่ยงได้อย่างงดงาม ก่อตั้งกลุ่มจักสานเมื่อปี ๒๕๓๘ ต่อมากลุ่มได้พัฒนาคุณภาพของงานจักสานให้มีมูลค่าทางพาณิชย์ โดยประยุกต์ดัดแปลงรูปแบบดั้งเดิม ให้มีรูปแบบร่วมสมัย เป็นเอกลักษณ์ วัสดุที่ใช้ทำผลิตภัณฑ์ คือ ไม้บอง(ต้นคล้า)มีความคงทน ถาวร มอดไม่กิน เชื้อราไม่ขึ้น มีความประณีตงดงาม เป็นที่ยอมรับของลูกค้า สร้างรายได้แก่กลุ่มได้เป็นอย่างดี

ผ้าทอกะเหรี่ยง ชาวปกากะญอ หรือกะเหรี่ยง นิยมใส่เสื้อผ้าฝ้ายทอมือมาแต่สมัยโบราณ ซึ่งแต่เดิมชาวกะเหรี่ยง จะปลูกฝ้ายเอง นำฝ้ายมาปั่นเป็นเส้นด้าย ย้อมด้วยสีธรรมชาติ สร้างลวดลายด้วยการทอ การปักด้วยเส้นฝ้ายและลูกเดือย สตรีชาวกะเหรี่ยง จะถ่ายทอดภูมิปัญญากระบวนการผลิตผ้าทอแก่บุตรสาว เริ่มจากแบบง่ายๆ ฝึกฝนจนมีความชำนาญ และสามารถออกแบบลวดลายด้วยตนเองได้ การย้อมผ้าฝ้ายสีธรรมชาติ ใช้เปลือกไม้ ชาวกะเหรี่ยงสร้างสรรค์ลวดลาย สีสันของผ้าทอจากธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว จึงมีความสวยงาม และคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์โดดเด่นของชาวกะเหรี่ยง ผ้าทอะเหรี่ยง มีจำหน่ายเป็นสินค้า OTOP ของจังหวัด หาซื้อได้ง่ายทั้งในร้านค้าต่างๆ และศูนย์จำหน่ายสินค้าชุมชน สร้างงาน สร้างรายได้แก่ผู้ผลิต อย่างยั่งยืน ตลอดจนสืบสานภูมิปัญญาชาวกะเหรี่ยงเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ด้านอาหาร

ถั่วเน่า เป็นอาหารหมัก, เป็นเครื่องปรุงสำคัญในอาหาร ชาวไทยใหญ่ ไทลื้อ และภาคเหนือ ของประเทศไทย โดยเฉพาะชาวไทยใหญ่จังหวัดแม่ฮ่องสอน ทำจากเมล็ดถั่วเหลืองที่ผ่านการต้มจนสุกแล้วนำมาหมักด้วยจุลินทรีย์ใน ธรรมชาติจนมีกลิ่น สี รส และลักษณะเฉพาะตัว กรรมวิธีการหมักถั่วเน่านั้น เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ ถั่วเน่า เป็นอาหารที่มีประโยชน์ นอกจากใช้เป็นอาหารเสริมรสชาติแล้วยังมีคุณค่าทางโภชนาการสูง ประกอบด้วย โปรตีน สารอาหารที่ย่อยสลายง่ายและสารอาหารอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกาย ซึ่งเชื่อว่ามีผลในการลดอัตราการเป็นโรคมะเร็งและโรคหัวใจอีกด้วย... ถั่วเน่าของชาวไทยใหญ่มีความใกล้เคียงกับ**นัตโตะ (natto)** ซึ่งเป็นอาหารพื้นเมืองของ **ประเทศญี่ปุ่น** ซึ่งได้รับการพัฒนาไปเป็นสารเพิ่มกลิ่นและรสในอาหาร และในอาหารขบเคี้ยวที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลาย นอกจากนี้ยังมีอาหารที่ทำจากถั่วเหลืองหมักที่มีลักษณะคล้ายถั่วเน่า คือ **คีเนมา (kenema)** ซึ่งเป็นอาหารพื้นเมืองที่ทำจากถั่วเหลืองหมักของ**ชาวเนปาล และ อินเดีย** และ **ชุงกุกจัง (chungkookjang)** ซึ่งใช้เป็นเครื่องปรุงรสของ**ประเทศเกาหลี**

ด้านขนบธรรมเนียมประเพณี

ประเพณี"ปอยส่างลอง" เป็นงานประเพณีบวชลูกแก้วของไทยใหญ่ เป็นการบรรพชาสามเณรให้ สืบทอดพระพุทธศาสนา และเพื่อเรียนรู้พระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า โดยมีความเชื่อว่า ถ้าได้บวชให้ลูกของตนเป็นสามเณร จะได้อานิสงส์ ๘ กัลป์ บวชลูกคนอื่นเป็นสามเณรได้อานิสงส์ ๔ กัลป์ และหากได้อุปสมบทลูกของตนเป็นพระภิกษุสงส์จะได้อานิสงส์ ๑๒ กัลป์ และได้อุปสมบทลูกคนอื่นจะได้อานิสงส์ ๘ กัลป์ และเพื่อเป็นการสืบทอดประเพณีที่มีมาดั้งเดิม จะจัดงานระหว่างเดือนมีนาคม-เมษายน ของทุกปี ณ ชุมชนและวัดที่มีชาวไทยใหญ่อาศัย และในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

ประเพณีปอยเหลินสิบเอ็ด จัดช่วงเวลาออกพรรษาในราวเดือนตุลาคม หรือเดือน ๑๑ ระหว่างวันขึ้น ๑๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ถึงวันแรม ๘ ค่ำ เดือน ๑๑ ตามหมู่บ้านชาวไทใหญ่ที่เป็นชาวพุทธ ชาวบ้านจะช่วยกันสร้างปราสาทจำลองที่เรียกว่า จองพารา หรือ ซุ้มประสาทรับเสด็จพระพุทธเจ้า ซึ่งตกแต่งประดับประดาอย่างสวยงาม ประดับไว้ตามบริเวณวัดและบ้านเรือน คำว่า จองพารา หมายถึง ซุ้มรับเสด็จพระพุทธเจ้า เป็นภาษาไทยใหญ่ แปลว่า “ปราสาทพระ” การบูชาจองพารา คือการสร้างปราสาทเพื่อคอยรับเสด็จพระพุทธเจ้าที่จะเสด็จลงมาจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ในวันขึ้น ๑๓ ค่ำ จะมีการแห่ขบวนจองพารา เพื่อแสดงความยินดีที่พระพุทธเจ้าเสด็จกลับมา และมีการแสดงการละเล่นพื้นเมืองและมหรสพต่าง ๆ เช่น การฟ้อนนกกิ่งกะหร่า ก้าลาย (ฟ้อนเจิง) ก้าโต ฟ้อนกำเบ้อคง (กำเบ้อ คือ ผีเสื้อ คง คือ แม่น้ำสาละวิน) ในวันขึ้น ๑๔ ค่ำเป็นวันดา จะมีตลาดนัดออกพรรษาหรือกาดหลู่ โดยมีการจุดตะเกียงและเทียนในตลาดตั้งแต่กลางคืนจนถึงรุ่งเช้าเพื่อให้ชาวบ้านได้จับจ่ายซื้อของเตรียมงานไฟ พอถึงรุ่งเช้าของวันขึ้น ๑๕ ค่ำ จะมีการทำบุญตักบาตรเทโวโรหนะจากวัดพระธาตุดอยกองมู ซึ่งตั้งอยู่บนดอยกองมูลงมาสู่วัดม่วยต่อที่อยู่บริเวณเชิงเขา ในตอนกลางคืนตามบ้านเรือนและวัดวาอารามต่าง ๆ จะมีการจุดประทีปโคมไฟสว่างไสว และในวันแรม ๘ ค่ำ หรือ “วันก๋อยจ๊อด” ซึ่งเป็นวันสุดท้ายของเทศกาลออกพรรษา จะมีพิธี “ถวายไม้เก๊ียะ” โดยนำฟืนจากไม้เก๊ียะ ซึ่งเป็นต้นไม้ที่มีน้ำมันในลำต้น มัดเป็นต้นเทียนขนาดใหญ่ สูงกว่าสองเมตรครึ่ง นำไปถวายวัดต่าง ๆ และมีการรำการฟ้อนรูปสัตว์ ตีฆ้อง ตีกลอง ร่วมขบวนแห่ แล้วนำเข้าขบวนแห่ไปยังวัดต่าง ๆ เพื่อจุดถวายเป็นพุทธบูชาที่ลานวัด เป็นอันสิ้นสุดเทศกาลออกพรรษา

เทศกาลออกพรรษาของชาวอำเภอแม่สะเรียง เรียกว่า **ประเพณีออกหว่า** จะมีการประดิษฐ์จองพารา ซุ้มราชวัตร และโคมไฟประดับตามบ้านเรือนเพื่อแสดงถึงการรับเสด็จพระพุทธเจ้าที่เสร็จจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์กลับสู่โลกมนุษย์ โดยมีพิธีตักบาตรตามวิถีไทยใหญ่ ขบวนแห่เทียนเหง หรือ เทียนพันเล่ม ตามถนนสายต่างๆ ในเขตเทศบาลตำบลแม่สะเรียง และเทศกาลออกพรรษาของชาวอำเภอปาย เรียกว่า **ประเพณีกาดหลู่เมืองปาย** มีการประดิษฐ์จองพาราเล็กๆ ไว้ที่วัดและบ้าน เพื่อเป็นการรับเสด็จพระพุทธองค์ การขายของในกาดหลู่แบบโบราณ การรณรงค์การแต่งกายแบบชาวไทยใหญ่ทั้งผู้ขายและผู้ซื้อ การแสดงและการสาธิตตามวัฒนธรรมประเพณีพื้นบ้าน ประกอบด้วย ก้าแลว (ฟ้อนดาบ) รำโต (สิงโต) ฟ้อนกิ่งกะหล่า (ฟ้อนนางกินรี) เฮ็ดกวาม (การขับร้องเพลงด้วยภาษาไทยใหญ่) การแข่งขันการชนกว่าง (ด้วงงวงมะพร้าว) มหรสพสมโภชน์ต่าง ๆ

ประเพณีสิบสองมนล่องผ่องไต “สิบสองมน” หมายถึง วันเพ็ญเดือนสิบสอง “ล่องผ่องไต” หมายถึง การลอยกระทงของชาวไตหรือไทใหญ่ จัดขึ้น ณ บริเวณเชิงสะพานข้ามแม่น้ำปาย บ้านปางหมู ตำบลปางหมู อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยในงานจะจัดให้มีการประกวด “ผ่องจองส่างอุ๊กปุ๊ก” (กระทงไทยใหญ่) ซึ่งประดิษฐ์เป็นรูปปราสาท ภายในประดิษฐานพระอุปคุต แล้วใช้คนหลายๆ คนหามเข้าขบวนแห่ การประกวดขบวนแห่ การประกวด “นางญิงไต”(สาวงามไทใหญ่) การประกวดการนุ่งโคไต (แต่งกายชุดไทใหญ่) การแสดงทางศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นการอนุรักษ์ไว้ซึ่งขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น รวมทั้งเพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดแม่ฮ่องสอนด้วย

งานนมัสการพระธาตุดอยกองมู (ลอยกระทงสวรรค์) จัด ณ วัดพระธาตุดอยกองมู มีกิจกรรมทำบุญสักการะพระธาตุดอยกองมู และมีกิจกรรมการลอยกระทงสวรรค์ โดยติดกระทงไปกับลูกโป่งสวรรค์ รวมทั้งการปล่อยโคมลอยเพื่อบูชาพระเกศแก้วจุฬามณีบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ นอกจากนี้ก็มีมหรสพต่างๆ ให้ชมด้วย เช่น จ้าดไต (ลิเกไทใหญ่) เป็นต้น

งานประเพณีกินวอ หรือประเพณีปีใหม่ชนเผ่าลีซู ซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอปาย อำเภอปางมะผ้า ถือว่าเป็นงานสำคัญที่สุดในรอบปี ตรงกับประเพณีตรุษจีน โดยหลังจากการทำงานหนักมาในรอบปีนั้นได้สิ้นสุดลงทุกครอบครัวได้เก็บเกี่ยวข้าวเข้ายุ้งฉางเรียบร้อยแล้ว หากพืชพันธุ์ได้ผลดี สัตว์เลี้ยงก็เติบโตดี ชาวบ้านก็จะมีอาหารเพียงพอสำหรับตลอดปี ผู้หญิงก็เตรียมตัดเย็บเสื้อผ้าชุดใหม่ไว้ให้สมาชิกในบ้าน ชาวบ้านก็จะช่วยกันฆ่าหมูเพื่อทำหมูเค็มแขวนเก็บไว้กินในปีใหม่ ผักดอง ผักกาดแห้ง เต้าหู้ยี้ ก็ทำเก็บตุนไว้พร้อมกับต้มเหล้าไว้ด้วย ทุกคนจะช่วยกันหาฟืนเก็บไว้ใช้ในยามงานเร่งด่วน ข้าวก็ตำไว้ล่วงหน้า พอถึงวันงานปีใหม่ก็จะไม่ทำงานกันจะได้สนุกสนานกันเต็มที่ งานจะจัดขึ้นระหว่างปลายเดือน มกราคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี ในทุกๆ หมู่บ้านที่มีชนเผ่าลีซออาศัยอยู่แต่จะมีหมู่บ้านใหญ่ๆที่จัดเทศกาล ปีใหม่ลีซออย่างยิ่งใหญ่และมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศ มาท่องเที่ยว ในเขตอำเภอปางมะผ้า ได้แก่ บ้านกื๊ดสามสิบ บ้านแม่หมูลีซอ บ้านหนองตอง บ้านน้ำริน บ้านหนองผาจ้ำ เขตอำเภอปาย ได้แก่ บ้านปางแปก บ้านใหม่

ด้านศิลปะการแสดงและดนตรี

ฟ้อนกิงกะหร่า เป็นศิลปะการแสดงของชาวไทใหญ่ คำว่า “กิงกะหร่า” เป็นคำ ๆ เดียวกับคำว่า กินนรี ความเป็นมานั้นมีเรื่องเล่าว่าในสมัยพุทธกาล หลังจากพระพุทธเจ้าเสด็จกลับจากการไปจำพรรษา เพื่อโปรดพุทธมารดา ณ สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ขณะเสด็จลงสู่โลกมนุษย์นั้น พุทธศาสนิกชนทั้งหลายได้พร้อมใจกันนำอาหารไปทำบุญตักบาตร ที่เรียกว่า “ตักบาตรเทโวโรหนะ” พร้อมนั้นบรรดาสัตว์ต่างๆ จากป่าหิมพานต์อันมี กินนร และ กินนรี เป็นต้น พากันมาฟ้อนรำแสดงความยินดีในการเสด็จกลับมาของพระพุทธองค์ ด้วยเหตุนี้จึงเกิดประเพณีตักบาตรเทโวโรหนะ ชาวไทใหญ่นิยมแต่งกายเป็นกินนรและกินนรีแล้วร่ายรำเลียนแบบอากัปกิริยา ของอมนุษย์ประเภทนี้ เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา “ฟ้อนนางนก” หรือ “ก้านางนก” สำหรับดนตรี ที่ใช้ประกอบ จะนิยม วงกลองก้นยาว (ปูเจ่) ตีประกอบจังหวะและใช้ท่วงทำนองหน้ากลองเป็นสิ่งกำหนดท่ารำด้วย

ก้าโตหรือรำโต เป็นการแสดงของชาวไทใหญ่ที่นิยมเล่นกันมาก เชื่อกันว่า “ โต “ เป็นสัตว์อยู่ในป่าหิมพานต์ มีลักษณะผสมระหว่างมังกร กับสิงโต มีส่วนหัวคล้ายมังกร มีเขาแตกกิ่งเหมือนกวาง ลำตัวคล้ายสิงโต และมีขนยาวคล้ายจามรี ท่ารำของผู้แสดงโตหรือเชิดโตจะสอดตัวเข้าไปอยู่ในช่วงตอนหน้าและท้ายของโต ทำท่าเดินเลียนแบบสิงโต เคลื่อนไหวได้ทุกท่า วิ่งวนไปมา ม้วนตัว กลิ้ง ส่ายขา เยื้องย่างตามจังหวะกลอง ซึ่งจะใช้กลองก้นยาวตีประกอบจังหวะกับฆ้องและฉาบ

ก้าลาย หรือลายก้า เป็นการฟ้อนรำที่ประยุกต์จากลีลาการต่อสู้ด้วยมือเปล่า หรือใช้ค้อนเป็นอาวุธ มาเป็นการร่ายรำที่อ่อนช้อยสวยงาม การก้าลาย เป็นการแสดงที่สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมและเป็นเอกลักษณ์ ของชาวไทใหญ่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งได้มีการประยุกต์ท่าทางของการต่อสู้มาเป็นศิลปะการร่ายรำที่สวยงามมาจนถึงปัจจุบัน

ก้าแลว คือการฟ้อนดาบ ประยุกต์มาจากลีลาการฟันดาบที่เคยใช้เป็นแม่ไม้ต่อสู้ป้องกันตัวมาเป็นการร่ายรำ ที่มีดาบเป็นอุปกรณ์ด้วยลีลาที่อ่อนช้อยนิ่มนวล ไม่ดุดันเหมือนที่ใช้ในการต่อสู้ มีเป็นศิลปะการต่อสู้ของชาวไตมาแต่โบราณ โดยผู้เรียนจะต้องเรียน ก้าลาย หรือการฟ้อนมือเปล่า ให้คล่องแคล่วเสียก่อนจึงจะเรียน ก้าแลว หรือฟ้อนประกอบอาวุธอื่นๆ ต่อไป การแต่งกาย จะสวมเสื้อและกางเกงแบบไต หรือไทยใหญ่ มีผ้าผูกเอว และโพกศีรษะ ดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงจะใช้กลองก้นยาวตีประกอบจังหวะกับฆ้องและฉาบ

ดนตรีพื้นบ้านไทยใหญ่เมืองแม่ฮ่องสอน (วงตอยอ-ฮอร์น) เป็นวงดนตรีพื้นบ้านที่มีเอกลักษณ์ โดดเด่นไม่เหมือนที่ใด โดยมีประวัติความเป็นมาคือ เกิดจากการรวมตัวกันของนักดนตรีชาวพม่า ชาวไทใหญ่ที่อพยพมาจากเมืองต่างๆในเขตรัฐฉานของสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ และชาวไทใหญ่ที่ตั้งรกรากประกอบอาชีพในจังหวัดแม่ฮ่องสอน รวมตัวกันบรรเลงเพลงเพื่อความสนุกสนานรื่นเริง

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดแม่ฮ่องสอน, ๓๐ กันยายน ๒๕๕๕

ด้านการท่องเที่ยว

สถานที่ท่องเที่ยวยอดนิยมจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ปางอุ๋ง ภาพอันสวยงามของไอหมอกที่ลอยเหนือทะเลสาบ กับบรรยากาศอันหนาวเหน็บในยามเช้า ทำให้ปางอุ๋ง กลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวสุดแสนโรแมนติก จนได้รับขนานนามว่าเป็น “สวิตเซอร์แลนด์แห่งเมืองไทย”

ปาย ปายเป็นอำเภอกลางหุบเขา มีการปรับตัวจากเมืองเก่าให้ลงตัวกับเมืองใหม่ ถนนคนเดินเมืองปาย มีร้านค้า ร้านกาแฟ ร้านอาหาร และสินค้าที่นำมาจำหน่ายด้วยศิลปะมากมาย

ทุ่งดอกบัวตอง ดอยแม่อูคอ อำเภอขุนยวม ดอกบัวตองที่นี่เมื่อบานพร้อมๆ กันในช่วงเดือนพฤศจิกายน จะเหลืองอร่ามปกคลุมทั่วทั้งภูเขา จัดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามอีกของแม่ฮ่องสอน

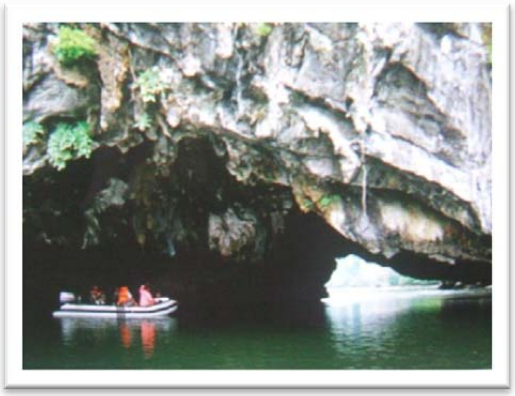

ถ้ำแก้วโกมล ถ้ำน้ำแข็ง เดิมเรียกชื่อ ถ้ำผลึกแคลไซต์แม่ลาน้อย อำเภอแม่ลาน้อย ถ้ำแก้วโกมลเป็นถ้ำผลึกแคลไซต์ที่สวยงามที่สุดในประเทศไทยและพบเป็นแหล่งที่ ๒ ในเอเชีย โดยแห่งแรกอยู่ที่ประเทศจีน

ถ้ำน้ำลอด ถ้ำผีแมน ถ้ำน้ำลอดเป็นถ้ำที่มีชื่อเสียง สวยงามและเข้าชมได้ง่ายสะดวก ถ้ำน้ำลอด เป็นเพราะถ้ำแห่งนี้มีสายน้ำไหลผ่านตั้งแต่ปางทางเข้าถ้ำไปจนถึงถ้ำสุดท้าย ถ้ำแห่งนี้มีความยาวกว่า ๕๐๐ เมตร

สถานที่ท่องเที่ยวในอำเภอต่าง ๆ

อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน ถนนคนเดิน วัดพระธาตุดอยกองมู อนุสาวรีย์พระยาสิงหนาทราชา วัดพระนอน วัดก้ำก่อ วัดจองคำ วัดจองกลาง สวนสาธารณะหนองจองคำ วัดหัวเวียง อุทยานแห่งชาติถ้ำปลา-ผาเสื่อ พระตำหนักปางตอง โครงการพระราชดำริบ้านรวมไทย (ปางอุ๋ง) บ้านรักไทย (แม่ออ) ภูโคลนคันทรี่คลับ น้ำพุร้อนผาบ่อง กระเหรี่ยงคอยาว มี ๓ หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านห้วยเสือเฒ่า บ้านน้ำเพียงดิน และบ้านในสอย

อำเภอปาย ถนนคนเดินปาย วัดน้ำฮู วัดหลวง วัดกลาง วัดศรีดอนชัย หมู่บ้านสันติชล สะพานประวัติศาสตร์ ท่าปาย โป่งน้ำร้อนบ้านท่าปาย เจดีย์พระธาตุแม่เย็น กองแลน น้ำตกหมอแปง น้ำตกแม่เย็น อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง

อำเภอปางมะผ้า ถ้ำลอด ถ้ำผีแมน ถ้ำน้ำบ่อผี ถ้ำผามอญ ถ้ำผาแดง ถ้ำปางคาม ถ้ำน้ำลาง จุดชมวิวดอยกิ่วลม โฮมสเตย์บ้านแม่ละนา โฮมสเตย์บ้านบ่อไคร้

อำเภอขุนยวม น้ำตกแม่สุรินทร์ ทุ่งบัวตอง ดอยแม่อูคอ น้ำตกแม่อูคอ วัดม่วยต่อ ศูนย์วัฒนธรรมท้องถิ่น อำเภอขุนยวม อนุสรณ์สถานมิตรภาพไทย – ญี่ปุ่น วัดต่อแพ บ้านเมืองปอน

อำเภอแม่ลาน้อย หมู่บ้านละว้า (ลั๊วะ) บ้านกระเหรี่ยงห้วยห้อม ถ้ำแก้วโกมล

อำเภอแม่สะเรียง วัดกิตติวงศ์ วัดจองสูง วัดศรีบุญเรือง วัดแสนทอง วัดพระธาตุจอมทอง วัดพระธาตุจอมแจ้ง วัดพระธาตุจอมมอญ วัดพระธาตุจอมกิตติ ทุ่งบัวตองดอยแม่เหาะ น้ำตกแม่สวรรค์น้อย อุทยานแห่งชาติสาละวิน

อำเภอสบเมย ล่องเรือบ้านแม่สามแลบ - บ้านท่าตาฝั่ง

สถิติผู้มาเยี่ยมเยือน และรายได้จากการท่องเที่ยว ดังนี้

จำนวนผู้เยี่ยมเยือน ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ปี ๒๕๔๙	ปี ๒๕๕๐	ปี๒๕๕๑	ปี ๒๕๕๒	ปี ๒๕๕๓	ปี ๒๕๕๔
๓๖๗,๘๖๙	๘๒๙,๕๖๐	๑,๕๓๖,๔๕๖	๑,๑๑๕,๗๔๘	๙๓๔,๑๓๖	๙๐๓,๐๑๖

จำนวนรายได้จากการท่องเที่ยวในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

หน่วย : ล้านบาท

ปี ๒๕๔๙	ปี ๒๕๕๐	ปี๒๕๕๑	ปี ๒๕๕๒	ปี ๒๕๕๓	ปี ๒๕๕๔
๑,๖๒๙.๔๘	๓,๗๙๔.๓๘	๔,๒๐๗.๙๔	๔,๘๗๐.๓๘	๒,๑๖๙.๕๓	๒,๐๙๒.๗๕

ปฏิทินการท่องเที่ยวจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ระยะเวลา	กิจกรรม	สถานที่จัดกิจกรรม
ตลอดปี	ถนนคนเดินแม่ฮ่องสอน	หนองจองคำ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน
	ถนนคนเดินปาย	อำเภอปาย
มกราคม	งานฤดูหนาวและงานกาชาดแม่ฮ่องสอน	อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน
	ประเพณีกินวอ (ลีซู)	หมู่บ้านลีซู อำเภอปาย
๑๓-๑๔ กุมภาพันธ์	Season of love @ Pai	อำเภอปาย
มีนาคม-เมษายน	งานประเพณีปอยส่างลอง	อ.เมือง อ.ปาย อ.ขุนยวม อ.แม่สะเรียง
ตุลาคม	งานประเพณีปอยเหลินสิบเอ็ด เทศกาลออกพรรษา	อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน
ปลายเดือนตุลาคม	งานประเพณีออกหว่า เทศกาลออกพรรษา	อำเภอแม่สะเรียง
๒๗-๓๐ ตุลาคม	งานประเพณีกาดหลู่	บริเวณเขตเทศบาลตำบลปาย
พฤศจิกายน	เปิดเทศกาลดอกบัวตองบาน	ดอยแม่อูคอ อำเภอขุนยวม
	งานนมัสการวัดพระธาตุดอยกองมูและลอยกระทงสวรรค์	วัดพระธาตุดอยกองมู อำเภอเมือง
	งานประเพณีสิบสองมนล่องผ่องไต (ประเพณีลอยกระทงจังหวัดแม่ฮ่องสอน)	หนองจองคำ สะพานท่าโป่งแดง ต.ปางหมู อ.เมือง อ.ปาย และ อ.แม่สะเรียง
๕-๙ ธันวาคม	งานของดีปางมะผ้า	อำเภอปางมะผ้า
ธันวาคม	งานเปิดเมิงไต	อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน
๓๐-๓๑ ธันวาคม	งาน Count Down ชนเผ่า	อำเภอปาย
๓๑ ธันวาคม	งานปีใหม่สากลชุมชนทุกชนเผ่าชาวแม่ฮ่องสอน	หนองจองคำ อำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน
	สวดมนต์ข้ามปี	วัดพระธาตุดอยกองมู อ.เมือง